Է. ՏԱՐԻ 1797 — ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 2 ԱՐԱՑ 4382 — Հ. Տ. 9 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1890 — Ն. Տ. 21 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1890 — ՀԻՃՐ. 29 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1307 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده آره‌ولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	գանձման արժեք	160
» »	Վեցամսեայ	» »	80
» »	Եռամսեայ	» »	40
Գաւառաց »	Տարեկան	» »	200
» »	Վեցամսեայ	» »	100
Օտար երկիրներէ	տարեկան	Ֆրանք	56
» »	վեցամսեայ	»	28

Դուրս գրկուած լրագրաց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է, Խմբագրութեան գրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չտրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 9 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

ԱՆԳԼԻԱ, ՓՈՐԹՈՒԿԱԼ, ԵՒՐՈՊԱ

Օրուան մեծ խնդիրն Անգլիոյ եւ Փորթուկալի վէճն է տակաւին։ Անգլիոյ հակառակ գտնուող երկիրք, ընդ որս Ֆրանսա և Ռուսիա, այնպէս կը նկատեն թէ Մեծն Բրիտանիա, իւր զօրութեան վրայ կրթնելով, բռնութիւն ի գործ դրած է փոքրիկ և տկար Տէրութեան մը վրայ, և իրաւունքն ու արդարութիւնն ոտքի տակ առած է։ Հետեւապէս, խնդիրը լոկ Անգլիոյ և Փորթուկալի միջեւ սահմանական բան մը չէ։ Եւրոպեան կարեւորութիւն ստացած է։ Անգլիացիք կը պատասխանեն որ եթէ Փորթուկալ մեծ և զօրաւոր Տէրութիւն մը լինէր, չպիտի համարձակէր յանդգնաբար մարդ մը ղրկել անգլիական երկիր մը արշաւելու և անգլիական հպատակ ցեղ մը զարնելու։ Փորթուկալ այս համարձակութիւնն իւր տկարութենէն առած է, դաւանելով բստ ոմանց թէ «Տկարութիւնն ալ զօրութիւն մ՚է», և հետեւապէս Անգլիա չէր կրնար կասել Փորթուկալի տկարութեան առջեւ։ Նոյն պատասխանը կուտան Լոնտոնի լրագիրք Փարիզի այն լրագրաց որք այս առթիւ հեգնական կծու յօդուածներ կը գրեն Անգլիոյ դէմ, զոր չափազանց եսասէր և կեղծաւոր կը գտնեն, որովհետեւ գաղթային խնդրոց մէջ զիջմամբ և իրաւախոհութեամբ կը վարուի Գերմանիոյ հետ, բայց իւր վերջնագրերով ու նաւատորմերով կը չախչախէ զՓորթուկալ։ Լոնտոնի լրագիրք կը յիշեցնեն թէ ինքզինք Փորթուկալի անկեղծ բարեկամ ցուցնող Ֆրանսա 1859ին սպառնացաւ ռմբակոծել զԼիսպոն եթէ փորթուկէզ կառավարութիւնն անմիջապէս չարձակէր Շարլ-է-Ժորժ անուն ֆրանսական գերաբարձ նաւը, զոր ս գերի փոխադրելուն համար փորթուկէզ իշխանութիւնք գրաւած և դատի ենթարկած էին։ Փորթուկալ հարկադրեցաւ ո՛չ միայն արձակել այս յանցապարտ նաւ այլ և 14,000 ոսկի տուգանք վճարել նաւատիրոջ։

Սպանիա և Փորթուկալ անցեալոյն մէջ բարերարութիւն տեսած են Անգլիոյ կողմէ, բայց այս Մոզամպիքի խնդիրը բաւ եղաւ թէ՛ սպանիացի և թէ փորթուկէզ ժողովուրդներն Անգլիոյ դէմ դարձնելու։ Ո՛չ միայն Փորթուկալի այլ և Սպանիոյ մէջ հականգլիական ցոյցեր կը լինին։ Վերջնագրոյն առաջին լրոյն տպաւորութեան ներքեւ Լիսպոնի անգլիական դեսպանատան դէմ եղած ցոյցերէն յետոյ, (որոյ ապակիները կոտրեցան,) փորթուկէզ ժողովուրդը թէ՛ մայրաքաղաքին և թէ գաւառաց մէջ տեղ տեղ աղմկալի ցոյցեր բրաւ, աղաղակելով Անկլի՛ Անգլիա, կեցցէ՛ Սերփօ Փինթա, կեցցէ՛ Փորթուկալի ամբողջութիւնն, կեցցե՛ն փորթուկէզ նաւատորմ և բանակ։ Իրաւ է որ նոյն իրիկունն իսկ արտաքին գործոց նախարար Պ. Պառոս Կոմէս պարտ համարեց անգլիական դեսպանատունն երթալ և յանուն նախարարութեան ցաւ յայտնել առ Պ. Կլին Փէթր՝ դեսպանատան դէմ եղած ցոյցին համար, և հետեւեալ օրը նոյն ցաւակցութիւնը պաշտօնագրով մը եւս արտայայտեց։ Դեսպանը խնդրեց որ կառավարութիւնն զգուշական միջոցներ ձեռք առնու անգլիացի հպատակաց անձն և ինչքը պաշտպանելու համար խուժամուժ ամբոխի բռնութեանց դէմ։

Ո՛չ միայն արտաքին գործոց նախարար Պ. Պառոս Կոմէզ այլ ամբողջ նախարարութիւնն հարկ համարեցան հրաժարական տալ, և նոր նախարարութիւն մը կազմեցաւ, և Պ. Սերփա Փիմէնթէլ նախարարապետ, Երեսփոխանաց Ժողովոյ առջեւ ներկայանալով, յայտարարեց թէ «Իրաւունքը Փորթուկալի կողմն է, բայց զօրութիւնն ալ Մեծն Բրիտանիոյ կողմն է»։ Ցաւեց թէ նոր վարչութիւնը պիտի պաշտպանէ ազգին շահերն, որչափ որ կարելի է։ Բայց Անգլիա իւր պահանջած բաները ձեռք բերած է արդէն, քանի որ նախորդ նախարարութիւնը՝ բռնադբելով հանդերձ՝ ընդունած է անգլիական վերջնագրոյն պահանջումները։

Պ. ՍԹԷՆԼԻ Ե՛ԳԻՊՏՈՍ

Խտիվը չատ սիրալիր ընդունելութիւն բրաւ Պ. Սթէնլիի, որ մեծ համակրանք կը վայելէ Գահիրէի մէջ, ուր խորհրդակցութիւններ ունեցաւ Րիազ փաշայի և սորա նախորդին՝ Նուպար փաշայի հետ։ Խտիվը հանդիսական ճաշկերոյթ մը տուաւ, առանձինն իւր սեղանն ընդունեց զՊ. Սթէնլի, նորա բերնէն իմանալու համար իւր հռչակելի արկածից պատմութիւնը։ Պ. Սթէնլի որ մտադիր է երկհատոր հեղինակութիւն մ՚ընել, որոյ տպագրութեան իրաւունքն արդէն իսկ 40,000 անգլ. ոսկւոյ փոխարէն վաճառած է, չատ մանրամասնութիւն չի տար իւր ուղեւորութեան պարագայից վրայ։ Բայց Խտիվին առջեւ մեծապէս գնահատեց Էմին փաշայի արժանիքը, մանաւանդ նորա գիտական և վարչական տաղանդը, սա միակ վերապահութեամբ թէ Էմին փաշա ի պահանջել հարկին կորովալիր ընթացք մը բռնելու անընդունակ է, մինչ Ափրիկէի բնիկներուն հետ գործոց վարչական մարդ մը երբեմն խստութեանց դիմելու կը հարկադրի։ Պ. Սթէնլի կ՚ըսէ թէ Էմին փաշա քաջայարմար է Սուտանցի ցեղապետներուն հետ հաշտութիւն գոյացնելու։ Խտիվը հաւանեցաւ առ այս։ Ըստ նորագոյն լրոյ, Էմին փաշայի վիճակը ծանրացած է։ Ականջէն պալիտակ հեղուկի մը հոսումը վերսկսած է, և կը կարծուի թէ այս անգամ ազատում չունի։ Բայց եթէ ապաքինութիւն գտնէ, չքեղ ընդունելութիւն մ՚ալ իրեն կ՚սպասէ յԵգիպտոս։

Պ. Սթէնլի 5,400 մղոն կը հաշուէ Ափրիկէի ներսերն այս անգամ բրած ուղեւորութեան երկարութիւնն, որոյ հազար մղոնն ոտքով։ (Երեք կամ չորս մղոնն արեւելեան հաշուով մէկ ժամու ճամբորդութիւն է։) Այս ուղեւորութեան ամբողջ ծախքն ալ երեսուն հազար անգլ. ոսկի կը հաշուէ։ Պ. Սթէնլի Սուտանի Թողումը քաղաքական յանցանք կը համարի։ Համոզուած է թէ սուտանցի ցեղեր կարծուածին չափ անհաշտ չեն, և ժամանակի եւ դրամի խնդիր միայն կը նկատէ Սուտանի հետ հաղորդակցութեանց վերսկսումը։ Սուտանցի Արաբք դեռ կը յիշեն իրենց նախկին կառավարիչն զՍըր Սամուէլ Պէյքր, զոր «Երկայն մօրուք» կ՚անուանեն, և նորա պաշտօնական կենն, որուն «Աղաւնեան Աստղ» բանաստեղծական անունը տուած են։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Հեռագիրը ծանոյց Մարեչալ Լորտ Նէփիրը Մակտալայի մահը։ Սըր Ռոպէրթ Նէփիրը Սէյլան կղզին ծնած էր 1810ին։ Տասն և եօթն տարեկանին մէջ մտաւ ի զինուորական ծառայութիւն, և Հնդկաստանի մանր պատերազմաց մէջ գտնուեցաւ։ Իւր նշանաւոր ծառայութեանց ի վարձատրութիւն, 1850ին ի Փէնճապ (Հնդկաստան) ճարտարագործ զօրաց հրամատար կարգուեցաւ, և իւր տնօրինութեան ներքեւ այդ խոպան երկիր ջրանցներով և առեւտրական ու զինուորական ուղիներով ծածկեցաւ։ Երբ 1857ին հնդկական մեծ ապստամբութիւնը ծագեցաւ Անգլիոյ դէմ, գընդապետ Նէփիրը Սըր Քոլին Քամպէլի բանակին մէջ ամբաչէն զօրաց հրամատար եղաւ, և Հնդկաստանի հանդարտեցման սատարեց ազդուապէս։ 1865ին ի Պոմպայ ընդհանուր հրամատար անուանեցաւ զօրապետի աստիճանաւ, եւ 1867ին իւր խնամոց յանձնուեցաւ անգլիական բանակն որ Հապէշստան կը ղրկուէր՝ Հապէշներուն տպօրինաբար բանտարկած Անգլիացիներն ազատելու։ Զօր. Նէփիրը նշանաւոր յաջողութեամբ կատարեց այս պաշտօն։ Նէկուս Թէոտորոս, Հապէշաց Թագաւորն, ի սկզբան յանդգնաբար դէմ դնելէ ետքն անգլիական բանակին, 1868 ապրիլ 10 էն կատարեալ պարտութիւն կրեց Իսլամճիի բարձանց վրայ, և գերիներն ազատ թողուլ հարկադրեցաւ։ Անգլիացիք իրենց բանակաց քաջագործութեանց մէջ քիչ բան կը յիշեն որ հաւասարի Մակտալայի բլրին վրայ գտնուող բերդին յարձակմամբ առման։ Այս բլրին վրայ կը գտնուէր Թէոտորոս Թագաւորին մայրաքաղաքն և վերջին ապաստանարանն։ Ամենայն ինչ ճարտարապէս կարգադրելէ յետոյ, Զօր. Նէփիրը բուռն յարձակմամբ մը իւր զօրքերն արձակեց Մակտալայի բերդին վրայ, որոյ առումն յուսահատութեամբ տեսնելով՝ Թէոտորոս Թագաւոր ինքնասպան եղաւ։

Ց՚Անգլիա վերադառնալով, Զօր. Նէփիրը հանրային շնորհակալութիւններ ստացաւ Խորհրդարանին կողմէ, նաեւ տարեկան երկու հազար ոսկի թոշակ, և «Պառոն Նէփիրը Մակտալայի» անուամբ Լորտութեան տիտղոս և աստիճան։ Լոնտոն քաղաքը պատուոյ քաղաքացիութիւն տուաւ իրեն, վկայագրոյն հետ 200 ոսկինոց պատուոյ սուր մ՚եւս նուիրելով։ 1870ին Հնդկաստանի զօրաց ընդհ. հրամատար եղաւ, և անդամ անգլհնդիկ Կայսրութեան Փոխարքայի Խորհրդոյն։ 1876ին՝ Ճիպրալթարի կառավարիչ էր, և 1878ին Լորտ Պիքընսֆիլտ որոշեց անգլ. բանակը Լորտ Նէփիրի հրամատարութեան ներքեւ դնել, եթէ դուշակեալ պատերազմը տեղի ունենար Ռուսիոյ դէմ։

ԱՐԱՐՔ ԵՒ ԶՐՈՅՑՔ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Զարն յատուկ [illegible], ընդարձակ արքունի հող մը շնորհեց Քուպանի Խազախներուն, հիւսիսային-արեւմտեան Կաւկասիոյ ստորոտը, նկատելով թէ «այս հող ցայսվայր տրված է քաջարի Քուպանեց Խազախներուն արեամբ»։

—Ռազմագիտական մեծ կարեւորութիւն ունեցող երկաթուղոյ մը շինութիւնն ի մօտոյ պիտի սկսի Սեւ Ծովու եզերաց վրայ, ընդ մէջ Նովորոսիսքոյի և Նովօ Սէնէքի։

—Ամանորի առթիւ ռուս լրագրաց հրատարակած յօդուածք ներքին գործոց վրայ կը ճառեն առաւելապէս, գոհունակութիւն յայտնելով Ռուսիոյ ելեւմտից բարւոքեալ վիճակին համար, որ նոր ոյժ մը կուտայ ռուս Տէրութեան, և երկրին տնտեսական զարգացման համար լաւագոյն յոյսեր արտայայտելով։

—Ռուս լրագիրք կը պահանջեն մաքսային միութեան մը հաստատումը Ռուսիոյ, պալքանեան Պետութեանց և Ցունաստանի միջեւ. այսինքն թէ այս երկիրք իրարու ապրանքն անմաքս կամ թեթեւ մաքսով ընդունին փոխադարձապէս։ Թայմսին Վիեննայի թղթակիցը կ՚ըսէ թէ Սերպիա եւեթ պիտի օգտի այսօրինակ միութենէ մը, որուն փափաքող է ապաքէն՝ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ վաճառականութեան մը վնասելու դիտմամբ։

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

Պուլկարական երեսուն միլիոն ֆրանքի փոխառութիւնը վեց-եօթն պատիկ ստորագրեցաւ։ Առաջին անգամն է որ պարգեւաւոր վիճակահանութիւն չունեցող օտար փոխառութիւն մը Աւստրիոյ-Հունգարիոյ ամեն կողմը մէկէն ի հրապարակ կը հանուի. որովհետեւ այս պուլկար փոխառութիւն միևնոյն ժամանակ ի Վիեննա, Փէշթա և Թրիէսթէ հանրային ստորագրութեան ներկայացուեցաւ, և միայն Վիեննայի մէջ 100 միլիոն ֆր. ստորագրեցաւ։ Պուլկարք իրենք երկու—երեք միլիոն ֆր. ստորագրեցին, ցոյց տալով թէ անձնապէս անտարբեր չեն իրենց երկրին սեղանաւորական այս կարեւոր գործողութեան։ Վիեննա Պերլինի և Համպուրկի չափ գործ չըներ օտար թղթոց վրայ։ Օտար թղթոց վրայ Վիեննայի Սակարանը չեզոք է բառ մեծի մասին։ Օրինակի համար, Իտալիոյ, Սերպիոյ և Թուրքիոյ թղթերը կ՚երեւին Վիեննայի Սակարանին ամենօրեայ ցուցակաց մէջ, բայց այս թղթոց վրայ խիստ քիչ գործ կայ հոն։ Պուլկար փոխառութեան գտած ընդունելութիւնն այս պատճառաւ առաւել եւ նշանաւոր է։

—Կակարին իշխանի ռուսական Դանուբեան շոգենաւային ընկերութիւնը նոր շոգենաւեր կը դնէ Դանուբի վրայ։ Բայց որովհետեւ այս շոգենաւք Պլատովայէ անդին չպիտի երթան, սերպիական շոգենաւային ընկերութիւն մը կը կազմուի, որ յետոյ ռուսական յիշեալ ընկերութեան հետ պիտի ձուլուի, նպատակ ունենալով շոգենաւեր բանեցնել ընդ մէջ Պլատովայի և Պելկրատի։ Սերպ ընկերութիւնը կը կազմուի մէկ միլիոն ֆրանք դրամագլխով, և 30,000 ֆր. ի կառավարական նպաստով։ Արդէն չորս շոգենաւերու և մի քանի նաւաձիգներու շինութիւնն յանձնարարուած է Սեւ Ծովու ռուսական նաւարանաց, և ամռան պիտի սկսին բանիլ։ Աւստրիոյ Դանուբեան շոգենաւային Ընկերութիւնը պիտի վնասուի։ Այս Ընկերութիւն կրկնապէս պիտի վընասուի. զի յարդ Աւստրիոյ և Հունգարիոյ կառավարութեանց հաւաքական հսկողութեան ներքեւ էր. բայց բստ որում Մաճառք դժգոհ են այս Ընկերութեան գործառնութիւններէն, մաճառ կառավարութիւնն հունգարական առանձին Ընկերութիւն մը հիմնելու կը դրդէ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Ի պատասխան Աթէնքի լրագրաց, որք կարծիք կը յայտնեն թէ կրետական յուզումը չարունակելի է, Վիեննայի Թուրքիոյ բարեկամ լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Շաքիր փաշա, իրեն տրուած բարձրագոյն հրամանաց համեմատ, կը ջրաղի կղզւոյն բոլոր բերդերուն պիտոյքը լրացնելու, նորանոր զօրքով, պաշարներով ու ռազմամթերքով, և այսպէս ի վիճակի կը դըտնուի ամեն շարժում հզօրապէս զըսպելու և հանդարտութիւնը վերահաստատելու և անխախտ պահելու։ Մինչեւ որ քրիստոնեայ կուսակալ մը կարգուի բստ կայսերական Հրովարտակի, կղզւոյն խաղաղացումը պիտի կատարելագործուի։

ՍՈՒՏԱՆ

Սուտանի մէջ սաստիկ սով մը ճարակիլը ծանոյց հեռագիրը։ Ցորչափ Սուտան արտաքին աշխարհի հետ հաղորդակցութենէ զուրկ մնայ, իւր բնակիչք այդ պարբերական աղէտէ զերծ չեն կրնար մնալ։ Հետեւապէս, նշանակելի իրողութիւն մ՚է որ, Ալեքսանդրիայէ տրուած լրոյ մը նայելով, խորհուրդ կայ Հնդկաստանէն բերուած զօրքեր Սուաքինի ճամբով և իտալացի զօրքը Քէրէնի ճամբով ղըրկել դէպ ի Տօնկոլա, Քասալայի ճամբով Խարթումի դուռները բանալու համար, որով թէ՛ բնիկ ցեղերն հանդարտութեան և խաղաղութեան շրջանակին մէջ կը մտնեն և թէ վաճառականութեան հետ բարօրութեան ու բարգաւաճման երես կը տեսնեն սուտանեան անապատք ու ժողովուրդք։

Ի ՖՐԱՆՍԱ

Տոմ Փետրօ Կայսր, իւր դուստր և իւր փեսայն յունուար 15ին Լուտի «Հրաշագործ Մայր-Աստուածածնայ ուխտատեղին» այցելեցին, ի Ֆրանսա։ Ողբացեալ Կայսրուհին Տոնա Թերեզա 1888 օգոստոս ամսուն այցելած էր նոյն ուխտատեղին։ Տոմ Փետրօ Կայսեր այցելութեան առթիւ Պրազիլիոյ Կայսերական դրօշը պարզուած էր ուխտատեղւոյն վրայ։

—Գնդապետ Լըպէլ, ֆրանսական նոր բազմհարուածեան հրացանին հնարիչը, ծանր հիւանդ է ի Սէտան։

—Ի Փարիզ եկած տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ Օկիւսթ Քոնթի՝ ֆրանսացի գրական իմաստասիրութեան հիմնադրին հաստատած դրութեան համեմատ՝ Պրազիլիոյ նոր վարչութիւնն հրամայած է որ տասն երկու ամսոց անուանք լինին այսուհետեւ՝ Մովսէս, Հոմերոս, Արիստոտէլ, Արքիմեդէս, Կեսար, Ս. Պօղոս, Մեծն Կարոլոս, Տանթէ, Կիւթէնպէրկ, Շէքսփիր, Տէքարթ, Մեծն Փրետերիկոս։ Շաբթուն անունները պիտի լինին այսուհետեւ՝ Օր Մարդկութեան (կիւրակէ օր), Ամուսնութեան, Հայրութեան, Զաւակութեան, Եղբայրութեան, Բոյրութեան և Մայրութեան։

ԱՈՍԹՈՅԻ ԴՈՒՔՍԸ

Ումպէրթօ Թագաւորին եղբայր Աօսթայի դուքսն, որոյ մահն երէկ ծանուցինք, 1845 մայիս 30ին ծնած լինելով, 45 տարեկան էր միայն, եւ իւր երիտասարդութիւնն ի Թուրինօ անցուցած էր։ 1859ին, Աւստրիոյ դէմ պատերազմին ժամանակ, Փիէմոնթէի իտալեան բանակին մէջ էր։ 1866ին եւս մաքառեցաւ Աւստրիացւոց դէմ, և Քուսթոզզայի ճակատամարտին մէջ թեթեւապէս վիրաւորեցաւ։ Ցետոյ նաւատորմին մէջ մտաւ և դեր-ծովապետի աստիճանն հասաւ։ 1867ին ամուսնացաւ Էմմանուէլ Տէլլա Ցիսթէրնա իշխանին դստեր՝ Մարիա իշխանուհւոյն հետ։ 1870 նոյմ. 16ին, Սպանիոյ Խորհրդարանին կողմէ Սպանիոյ Թագաւոր ընտրեցաւ, և դեկտ. 4ին ի Ֆիորենցա պաշտօնագիր մը ստորագրեց որով Ամէտէօ Թագաւոր անուամբ կ՚ընդունէր սպանիական ընտրութիւնն։ 1871 յունուար 2ին մտաւ ի Մատրիտ, ուր քիչ յառաջ թշնամեաց չարագործութեան զոհ էր գացած Զօր. Փրիմ, որ միայն կարող էր ոյժ տալ իրեն։ Ի զուր աշխատեցաւ քիչ մը կարգ մըտցնել անկարգութեան մատնեալ Սպա-

—)(52)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԴՐԱԽՏ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԺԵՌԹՈՒԻՏ

Լա Հէօյն այդ խցիկին մէջ նետուեցաւ՝ շուտափոյթ, դուռը քաշեց և սպասեց։ Քուրաժօ առջեւէն անցաւ և իր սենեակը մտաւ։ Շունը իրեն կը հետեւէր։ Ուչիմ կենդանին դուռը հոտոտեց։

Լա Հէօյն շունչ չէր առնուր։

Բայց շունը երկար ժամանակէ հետէ կը ճանչնար զինքը։ Քանիցս չոյած էր զայն և խոհատան մէջ ոսկր տուած։ Ուստի ճամբան շարունակեց, առանց մռլտալու կամ հաչելու, մինակ գլուխը դարձնելով։

Լա Հէօյն փրկուած էր։

Դուրս ելաւ և գործին գնաց։

—Երբեք չպիտի համարձակիմ, ըսաւ ինքնին, ինչպէ՞ս ընեմ։ Եթէ էրիկս հոս ըլլար, ինձ սիրտ կուտար։

Եթէ Քուրաժօ այդ օրը սովորականէն կանուխ վերադարձած էր, պատճառն այն էր որ ինքզինքն յոգնած կ՚զգար։

Ճամբան քալած ժամանակը, շնչարգելութիւն մը զգալով, հարկադրուեր էր կանգ առնուլ և փոսի մը եզրը նստիլ, անտառին մօտ։

Կարծելով թէ անցողակի անհանգստութիւն մըն է, կարեւորութիւն չէր տուած։ Ուստի ճամբան շարունակած էր, բայց կէս ժամու տաժանելի քալուածքէ մը յետոյ, նորէն շնչարգելութիւնը վերսկսաւ։ Ցստակ չէր տեսներ։ Այն ժամանակ ահա տուն վերադարձաւ։ Սաստիկ տենդէ մը բռնուած՝ կը դողդղար։ Վիրժինի բացակայ ըլլալով, Լա Հէօյն վառեց կրակարանը։

Անկողին մտաւ։

—Տաք բան մը եփէ՛ ինծի, ըսաւ ջաղացպանուհւոյն։ Կ՚երեւայ թէ այս օրերս որսի ժամանակ պաղ առած եմ։

Լա Հէօյն կրցածին չափ խնամեց զանիկայ, ինք որ անվարժ էր այս տեսակ աշխատութեանց, վասն զի ամուսնոյն պէս ինքն ալ հիւանդ եղած չէր։

Քիչ յետոյ Վիրժինի տուն վերադառնալով, յաջորդեց անոր։

—Բան մը չէ, ըսաւ Քուրաժօյի, վաղը ոտքի կ՚ելլեմ։

Կը խաբուէր։

Վաղը եւ յաջորդ օրերը, Քուրաժօ անկողինը մնաց։

Տենդը սաստկացած էր։ Կուրծքը կը սեղմուէր։ Կողի ցաւ մը ունէր որ շնչառութիւնը կ՚արգելուր։

Վիրժինի խնդրած էր Լա Հէօյնէն որ տունը մնայ իրեն օգնելու համար. պառաւ աղախինը առանձինն չէր կրնար հասնիլ ամեն բանի։

Դիւրին է ըմբռնել թէ ջաղացպանուհին սիրայօժար ընդունեց։ Դղեկին մէջ հաստատուելով, չէ՞ մի որ աւելի դիւրութեամբ պիտի կրնար գործադրել իր եղեռնական խորհուրդը։

Որովհետեւ հայր Քուրաժօյի հիւանդութիւնը կը սաստկանար և օրեր կ՚անցունէր առանց խելքը գլուխը գալու, Վիրժինի հարկադրուեցաւ Լա Հէօյնը Սէրտօն ղրկել տոքթօր Ըրնօտիէռը բերելու։

Բժիշկն հասաւ երեկոյին։

Հիւանդը զննեց, կողացաւ մը նշմարեց և ըսաւ թէ չատ ծանր վիճակի մէջ կը գտնուի։

Օրը երկու անգամ գալ սկսաւ։

Վիրժինի լալագին հարցուցած ըլլալով, վասն զի կը պաշտէր իր տէրը.

—Կը կարծէ՞ք թէ այս հիւանդութենէն ազատի, պարոն Ըրնօտիէռ։

—Թերեւս, պատասխանած էր, յուսոյ նշոյլ մը թողլով։

Բայց մի եւ նոյն օրը, Լա Հէօյն անոր մօտեցած եւ ծածուկ կերպով միեւնոյն հարցումն ուղղած ըլլալով.

—Մեռած մարդ մըն է, ըսաւ։

Այդ վայրկեանէն սկսեալ, Լա Հէօյն այլ եւս չքնացաւ։

Քուրաժօյի մահուամբ, եթէ ինք առաջ չչարժէր, պիտի կորսուէր այդ հարըստութիւնն որուն երկար ատենէ ի վեր աչք տնկած էր։ Գեղջկուհին գիտէր թէ մահուանէն ետքը ինչ տեղի պիտի ունենար։ Դատաւորը պիտի գար։ Ամեն կողմ պիտի կնքէին։ Ժառանգորդք պիտի հաւաքուէին։ Ընչից ցուցակը պիտի պատրաստուէր։ Եւ դրասեղանին մէջ դիզուած այդ հարստութեան առջեւ խիստ հսկողութիւն մը պիտի հաստատուէր ապահովապէս։

Ի՞նչ ընել։

Երկիւղներ կը պատէին զինքը, երբ կը փորձուէր իր խորհած ոճիրն ի գործ դընել։ Կը մտածէր թէ ի զուր զգուշութիւններ ձեռք պիտի առնուր, անպատճառ անխոհեմութիւն մը պիտի գործէր որ ուչադրութիւն պիտի հրաւիրէր, եւ արդէն իսկ կը տեսնէր դատական իշխանութիւնն իր հետքը գտած։

—Մարդ մը պէտք էր ինծի, ըսաւ։

Վիրժինի թոյլ չէր տար նմա երբեք հիւանդին խուցը մնալ։ Պառաւն ինքն իր վրայ միայն վստահութիւն ունէր իւր տէրը խնամելու համար։ Բայց այս բան Լա Հէօյնի փոյթը չէր։ Ցարմար վայրկեանն հասնելուն, ինք միջոց պիտի գտնէր Վիրժինին հեռացնելու և պէտք եղածին չափ ժամանակ հոն առանձին մնալու։

Բայց մարդ՞ը, մեղսակի՞ցը։ Ո՞ւր փընտռել այդպիսի մէկը, ո՞ւր գտնել։

—Եթէ սակայն էրիկս յօժարա՛ծ ըլլար, կ՚ըսէր։

Այդ երեկոյին, հայր Քուրաժօյի վիճակը քիչ մը բարւոքած կ՚երեւէր։ Բայց Ըրնօտիէռ առաջուընէ ոչ աւելի ապահով էր։

Մեկնած ժամանակը Վիրժինիին ըսաւ.

—Եթէ գիշերը տագնապ մը նշմարես, ինձ լուր ղրկէ՛. ո՛ր ժամուն ալ ըլլայ, կուգամ։

—Շնորհակալ եմ, պարոն Ըրնօտիէռ, որքան բարեսիրտ էք։

—Բարեսիրտ չեմ, ըսաւ անտարբերութեամբ, իմ արհեստս է։

Ձիով եկած էր։ Ձիուն վրայ ցատքեց վերստին ու ծառուղւոյն ճամբան բռնեց։

Հազիւ հարիւր մեթր տեղ յառաջացած էր անտառին մէջ, երբ ստուեր մը ելաւ փոսի մը մէջէն՝ մազաններով, ծունկերով և ցախերով լեցուն՝ և կանգնեցաւ իր առջեւ։

Ձին կանգնեցաւ ետեւի երկու ոտքերուն վրայ։ Բժշկապետ կեցուց զայն։

—Ո՞վ է ան, հարցուց։

Գիշերը չատ մութ ըլլալով, չէր տեսներ Լա Հէօյնը։

Վասնզի, նա ինքն էր։

—Զիս չէ՞ք ճանչնար։ Մառին եմ․․․ Շանդըլիըլէի ջաղացպանուհին, Մառի Քադիւս, Հէօյնի կինը։ Իրաւ է թէ յաճախ չէք տեսներ զիս, սակայն մոռցած ըլլալու չէք անցեալոյն բոլոր յիշատակները։

—Ո՛չ, բան մը չեմ մոռցած, Մառի։ Ի՞նչ կուզէք ինծմէ։ Արդեօք ամուսինդ հիւա՞նդ է։

—Փառք Աստուծոյ, ամենքնիս ալ առողջ ենք։

—Ուրեմն ի՞նչու կը կեցունէք զիս։

—Որովհետեւ կուզեմ հետերնիդ խօսիլ։

—Ըսէ՛ք։

—Այսպէ՞ս, ձիուն վրայ եղա՞ծ ժամանակնիդ։ Ո՛չ, պարձր խօսիլ պէտք կ՚ըլլայ։

—Ուրեմն չա՞տ ծածուկ և ծանր բան մըն է ըսելիքնիդ։

—Գործը գիտէ։ Կ՚ուզէ՞ք մօտիկ ընել զիս։

—Լա՛ւ։

Ձիէն վար իջաւ, սանձը թեւին փաթթեց և սկսաւ մեղմիւ քալել Լա Հէօյնի քովէն։

—Երջանիկ չեմ, ըսաւ գեղջկուհին։

—Ի՞նչ բանի պէտք ունիք։

—Թշուառութեան մէջ ենք։

Բժիշկն յօնքերը պռստեց, տեսնելով որ կինը դրամ պիտի խնդրէր։

—Ես ալ հարուստ չեմ, Մառի, լաւ գիտէք, եւ ձեզ համար բոլոր ձեռքէս եկածն այն է որ զձեզ եւ ամուսիննիդ ձրիաբար դարմանեմ։ Բայց կը տեսնէք, լաւագոյն է հիւանդ չըլլալ։

—Գիտեմ որ դուք ալ աղքատ էք։ Դրամ ունենալնուդ համար չէր որ անցեալոյն մէջ սիրեցի զձեզ, ո՛չ մէկ բանի համար։ Ի՞նչ եւ է, անցած բաներ են, մ՚ալ անոնց վրայ չխօսինք։ Հիմա ծերացած ենք։ Աղտնը մոռցուած են։

—Մոռցուա՞ծ։ Ո՛հ, ո՛չ, մրմնջեց Ըրնօտիէռ, որուն միտքն եկաւ յանկարծ Վիլլաստոններու դէմ իր ունեցած բոլոր ատելութիւնը եւ Իթման գիշերուան ամօթալի յիշատակը։

Լա Հէօյն չլսեց և շարունակեց.

—Ես ձեզմէ դրամ չեմ ուզեր։ Ընդհակառակն դրամ առաջարկելու եկած եմ։

—Դո՞ւն, ըսաւ, անցեալոյն պէս դուքեզելով զնա։

—Շատ, չատ ստակ։ Հարստութիւն մը։

(Շարունակելի)

նիոյ մէջ, յաջորդաբար յիշեալնութիւն կոչելով միապետական զանազան կուսակցութիւններն։ Ամէնքն ալ անկարող եղան անհաստատ դիրք մը կանգուն բռնելու։ Տեսնելով իրեն դէմ փորձերը, Քարլիսթներու յանդուգն ձեռնարկները, կղերին մեքենայութիւններն, ելմտական անձկութիւնն, համոզուեցաւ թէ օտար իշխանութեան չպիտի հպատակին Սպանիացիք, ուստի 1873 փետր. 11 ին, իւր որոշումը ծանուցանելով Խորհրդարանին, Թագուհւոյն հետ Լիզպոն գնաց, ուր իւր քրոջ Փորթուկալի հանդուցեալ Թագուհւոյն հետ հարսանեաց հանդիսին ներկայ գտնուեցաւ, և մարտ 8 ին Ճենովա վերադառնալով, կամովին հրաժարեցաւ, որով վերստին իտալացի իշխան մ'եղաւ, և ի կարգին օրինաւոր ժառանգորդ Իտալիոյ Թագին։ Իւր հայր, Վիքթոր-Էմմանուէլ Թագաւոր, գերզօրավար անուանեց զինք իտալեան բանակին մէջ։ 1876 ին իւր կին մեռաւ, թողլով երեք մանչ զաւակներ, որոց անդրանիկն, Էմմանուէլ Իշխան, 21 տարեկան է այժմ, և Ուսպերթօ Թագաւորին միակ որդիէն հաքը ժառանգ է Իտալիոյ Թագուն։ Յայտնի է թէ Աօսթայի դուքսն անցեալ տարի երկրորդ ամուսնութիւն կնքեց, կնութեան առնլով իւր հարազատ քրոջ (Փլոթիլտ Նափոլէոն իշխանուհւոյն) աղջիկն, ամուսնութիւն որ ոչ միայն կաթոլիկ աշխարհէն դուրս այլ եւ կաթոլիկութեան սահմանաց մէջ իսկ բուռն խօսուեցաւ։

Բարիզու երկրագործական վարժարանին ընթացաւարտ Գարեգին էֆ. Մեծատուրեան մայրաքաղաք վերադարձաւ։

Ցաւօք կը տեղեկանանք թէ Բարիզի Հայ գաղթականութիւնը դաւն կորուստ մ'ունեցած է յանձին Յովհաննէս էֆէնտի Թընկրեանի։ Յուղարկաւորութեան հանդէսը տեղի ունեցեր է կաղանդի օրը, ձեռամբ երկու հայ-հռոմէական եկեղեցականաց, Հ. Նուրիճանի և Մարմարեան Գերապայծառի, որք պատահմամբ Բարիզ կը գտնուէին։ Հանգուցեալն ութ տարիէ ի վեր Բարիզ հաստատուած էր ընտանեօք, և ամէն ազգայինք որք Փրանսական ոստանն այցելած են, քաղցր յիշատակ մը պահած են նորա տանն ազնիւ հիւրընկալութենէն։ Բարիզի Հայ գաղթականութիւնը պարտք համարած է հանգուցելոյն դագաղին հետեւիլ մինչեւ ի Բէր-Լաշէզ, այսպէս վերջին հաւատարիք մը տալով այն գործոյն և յարգանաց զոր կը տածէր նորա նկատմամբ։

Հանգուցեալը կը թողու երեք զաւակներ, որոց անդրանիկը՝ Երուանդ էֆէնտի Թընկրեան, ծանօթ է մեզ իւր բազմազան յարաբերութեամբք։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ

Սէլանիկի Վօտինա գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Հաֆըզ Ահմէտ էֆէնտի, նախորդ գայմագամ Մարէթ-Խէն-Նիման գաւառակին։

Բաղէշի Գալպ գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Իսմայիլ էֆէնտի, նախորդ տնօրէն տասանորդի արոց Բաղէշի։

ՄԱՀ ԱՈՍԹԻ ԴՈՒՔՍԻՆ

Իտալիոյ Թագաւորին եղբօր Աօսթի Դուքսին մահուան առթիւ Վեհ. Սուլթանը ցաւակցական հեռագիր մը ուղղած էր Ումպէրթօ Թագաւորին։

Երէկ թէ՝ կայս. պալատան և թէ Բ. Դրան կողմէ յատուկ պաշտօնեայք իտալական դեսպանատունն երթալով Աօսթի դուքսին մահուան առթիւ ցաւակցական այցելութիւն տուին։

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՍԴՐԷՔԷՐ ՓԱՇԱՅԻ

Կայս. Թիկնապահ և Թնդանօթաձիգ զօրաց ուսուցիչ գերմանացի Սդրէքէր փաշայի յուղարկաւորութիւնն երէկ տեղի ունեցաւ ի Բերա մեծ հանդիսիւ։ Մարմինը գերմանական հիւանդանոցէն հանուելով Փէրիգիւղի լատինաց գերեզմանատունը տարուեցաւ։ Գումարտակ մը զօրք դագաղակիր կառքին չորս կողմէն կ'երթային, իրենց զէնքերը գլխիվայր բռնած ի նշան սգոյ։ Հանգուցելոյն սուրը և նշանները դրուած էին դագաղին վրայ որուն ծայրերը բռնած էին Ֆօն տէր Կոլց փաշա, Վիլթալիս փաշա և այլ բարձրաստիճան անձինք։ Զինուորական նուագածուաց խումբ մը տխուր եղանակ մը կը նուագէր։

Յուղարկաւորաց թափօրն երբ Բանկալթիի զինուորական վարժարանին առջեւ հասաւ, բոլոր սպայք և աշակերտք վարժարանին առջեւ կենալով հարկ եղած յարգանքները մատուցին։

Յուղարկաւորութեան ներկայ գըտնուեցան նաեւ գերմանական դեսպան Պառօն տը Ռատովից, դեսպանատան պաշտօնէայք և դեսպանատան պահակ զօրք։

* * *

Սդրէքէր փաշա (օսմ. բանակին մէջ Բաշիտ փաշա անուամբ ծանօթ) ծնած էր ի Թիւրինկ, 1832 ին։ Խրիմու պատերազմին ժամանակ Կ. Պոլիս եկաւ տեղակալի աստիճանով զոր ունէր բրուսիական բանակին մէջ, ընդունելով աստիճանի բարձրացում և մասնակցեցաւ այդ պատերազմին։ Յետոյ Կարին զրկուեցաւ և անգլիական հիւպատոսի պաշտօն վարեց այնտեղ երկու տարի։ Այդ պաշտօնավարութեան միջոցին յաճախակի ուղեւորութիւններ կատարելով Անատոլուի ներսերը, երկրին զինուորական տեղագրութիւնն ուսումնասիրեց։ Յետոյ Երզնկայ զրկուեցաւ իբր Թնդանօթաձիգ զօրաց ուսուցիչ և անդ մնաց ինն տարի։

Երզնկայէն փոխադրուեցաւ ի Ռուսճուք, Վիտին և Վառնա։ Թուրքեւ-ռուսական պատերազմին մասնակցեցաւ Ապտ-իւլ-Քէրիմ փաշայի հրամանաց ներքեւ։ Պատերազմէն յետոյ, զօրավարի աստիճան ստանալով, Արեւ. Ռումէլի զրկուեցաւ իբր հրամանատար քաղաքապահ զօրաց, պաշտօն վարեց չորս տարի։ 1884 ին հրաժարական տալով, Կ. Պոլիս եկաւ ուր Թնդանօթարանի յանձնաժողովոյն անդամ և Թնդանօթաձիգ զօրաց ուսուցիչ անուանուեցաւ։

Երբ Հանգուցեալ Ֆրետերիք կայսրը, գահաժառանգ իշխան եղած Թուականին մայրաքաղաքս այցելեց, Սդրէքէր փաշա անոր անձին յանձնացուեցաւ իբր Թիկնապահ։ Միեւնոյն պատիւն ունեցաւ սաս, Աւկուսթա Վիքթօրիա կայսրուհւոյն մօտ։

Վեհ. Սուլթանն անցեալ տարի հաճեցաւ Թիկնապահի աստիճան շնորհել Սդրէքէր փաշային և առաջին կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան։ Զօրավարն ունէր նաեւ օսմանեան և այլ տէրութեանց զանազան պատուանշանները։ Սդրէքէր փաշա ո'չ միայն քաջ զինուորական մըն էր, այլ և արժանեաց տէր հեղինակ մը։ Եւրոպիոյ լրագրաց մէջ բազմաթիւ յօդուածներ հրատարակած է և անցեալ տարի ալ տետրակ մը հրատարակեց զինուորական արհեստին վրայ։

Հանգուցեալն երկրորդ անգամ ամուսնացած էր անգլ. դեսպանատան թարգման Պ. Մարինիչի քրոջ հետ և կը թողու երկու աղջիկ և մէկ մանչ զաւակ։ Տիկին Սդրէքէր փաշա որ Միւնիխ կը գտնուէր իւր զաւակաց հետ, երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս հասաւ։

ԲԱՐՁՐ. ԽՏԻՎՆ

Գահիրէէն առնուած լրոյ նայելով, հաւանական է որ Եգիպտոսի Խտիւ Բարձր. Թէվֆիք փաշա մայրաքաղաքս այցելէ ի մօտոյ։ (Մոնիթէօր)

ԿԱՅՍ. ՇՆՈՐՀ

Վեհ. Սուլթանն հրամայած է՝ իւր անձնական Գանձէն դրամական պարգեւ մը տալ Սուրիոյ կուսակալ վախճանեալ Նաղիֆ փաշայի ընտանեաց, իբրեւ ճամբու ծախք։

Պ. ՕՆՈՒ

Աթէնքի ռուսական դեսպան Պ. Օնու երէկ ընտանեօք իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ աւստրիական Մըէլէ շոգենաւով։

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին թարգման Վէքիլ էֆէնտի և Արտաքին գործոց նախարարութեան թարգման Միքայէլ էֆէնտի շոգենաւ երթալով ի դիմաց Բարձր. Քեամիլ փաշայի և Վսեմ. Սայիտ փաշայի ողջերթ մաղթեցին Պ. Օնուի։

«ԲԱԼԼԱՍ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Արքունեաց ճարտարապետ Վսեմ. Սարգիս պէյի ի նպաստ տրուած վճռոյ մը վրայ, Յօն աղջկանց Բալլաս վարժարանն որ հաստատուած էր ի Բերա, Ն. Վսեմութեան տան մէջ, այլուր պիտի փոխադրուի։ Բալլասի ու Զաֆէրի տէրութեանց միջեւ գոյացած համաձայնութեամբ մը, այս վերջինն յանձն առած է ընդունիլ Բալլասի աշակերտուհիները, ամիս մը ձրիաբար կերակրել զանոնք ու միանգամայն 250 ոսկի վճարել, պայմանաւ որ Բալլասն իրեն թողու իր բոլոր կահ կարասիքն, հաւաքածոյքն, եւայլն։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱՆՔ

Հետեւակ զօրաց ուսուցիչ Ֆէրիգ Քամբոհէվէներ փաշա տետրակ մը հրատարակած է այն մարզանքներուն համար, զորս օսմանեան զինուորք պիտի կատարեն մավզէրեան հրացանի գործածութեան առթիւ։ Վեհ. Սուլթանն հրամայած է որ ընդհանուր Սպայակոյտի ճիւղին մէջ յանձնաժողով մը կազմուելով քննուի այդ տետրակի Թուրքերէն թարգմանութիւնը։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ ՕՍՄ. ՐԷԺԻԻ ԲԱԺՆԵՏԵԱՐՑ

Օսմ. ծխախոտի Րէժիի բաժնետիրաց տարեկան ընդհանուր ժողովը տեղի ունեցաւ հինգշաբթի օրն ի Ղալաթիա, ընդ նախագահութեամբ Պ. Էմիլ Տըրֆոյի։ Այն գումարման ներկայ էին 177 բաժնետերք որք կը ներկայացունէին 109,712 բաժին։ Դիւանի կազմութեան ձեռնարկուելով, Օսմ. կայս. Պանքայի ընդհ. տնօրէն Սըր Էտկար Վինսընթ և ընդ. հաշուեքննիչ Սըր Ֆրէտէրիք Սմայթ, որք մեծագոյն Թուով բաժիններ կը ներկայացնէին, հաշուեքննիչ ընտրուեցան, և Նախագահին յառաջարկութեամբ Քրէտի Ժէնէրալ Օթօմանի պաշտօնեայներէն Պ. Ալպէրդ Սիմընս քարտուղար կարգուեցաւ։ Կարդացուելով ընկերութեան 1889-90 տարեշրջանի հաշուեցոյցն, իր ամէն մանրամասնութեամբք վաւերացաւ միաձայնութեամբ։ Յետոյ, Պ. Էմիլ Տըրֆօ հետեւեալ իմաստով ատենաբանութիւն մը արտասանեց։

Ըստ կանոնագրի, Վարչութեան անդամք պաշտօնի վրայ կը մնան առաջին հինգ տարիներու միջոցին։ Այս տրամադրութեան նպատակն էր այժ տալ անոնց և ազատութիւն՝ ընդհ. ժողովոյ հսկողութեան ներքեւ աշխատելու Րէժիին բարգաւաճման։ Չեմ յաւակներ պատմութիւնն ընել այն հինգ դժուարին տարիներուն զորս անցուց Րէժին, բայց ինձ պարտականութիւն կը համարիմ, այն պահուն երբ վարչական խորհրդոյ շրջանը կը լրանայ, երախտագիտութեան հարկ մը մատուցանել իմ աշխատակցացս, Տնօրէնութեան և պաշտօնէից, որք քիչ բացառութեամբ, աշխատեցան ծխախոտի Րէժին հաստատել երկրի մը մէջ ուր այնքան դիւրին է մոքսանենգութիւնը։ Ասոր հակառակ, և հակառակ ուրիշ դժուարութեանց ինչպէս նաև անհամաձայնութեանց որք բնականաբար մեծ նեղութիւն պատճառեցին այս ընկերութեան, շնորհիւ ջանից Վարչութեան և Տնօրէնութեան, ձեռք բերուած արդիւնքը դանդաղ բայց ապահով առաւելութիւն մը ցոյց կուտայ հասութից։ Առաջին շրջանի գործողութիւնք 186.000 ոսկւոյ պաց մը ցոյց կուտային, մինչդեռ վերջին շրջանի հաշիւները կը փակուին 181.000 ոսկւոյ շահով մը։ Եթէ երբեք Թուանշաններու պերճախօսութիւնը կրնայ յառաջ բերուել, ճիշդ առիթն է աշա։ Ասոր վրայ պնդելու պէտք չունինք։ Կը կարծեմ թէ իմ և ժողովոյդ պարտականութիւնն է յարգանք մատուցանել առ Պ. Շ. Մալէ, նախագահ վարչական խորհրդոյ, իր կըրած բոլոր նեղութեանցը համար. արդարութիւն է այս։ Եւ քանի որ արդարութեան վրայ կը խօսիմ, պէտք է ըսեմ թէ իմ խորին համոզումս է, թէ ինչ որ ալ եղած ըլլայ Տնօրէնութեան եւ պաշտօնէութեան մասնակցութիւնն Րէժիի յաջողութեան մէջ, ընկերութիւնը ոչինչ պիտի կրնար ընել առանց օսմ. կայս. կառավարութեան աջակցութեան. ամէնքս խորին երախտագիտութիւն կ'ըզգանք, կայս. կառավարութեան մեզ ընծայած օժանդակութեանն համար։ Երախտապարտ ըլլալու ենք մանաւանդ պէս առ Վեհ. Սուլթանն, ստեղծիչն ընկերութեանն։ Ես տեսայ անոր ծնունդն ու զարգանալն, և տեսակ մը կէս հայրական գորով կը տածեմ անոր նկատմամբ (կեցցէներ)։ Անհունապէս երջանիկ եմ որ բաժնուած պահուս կը տեսնեմ Րէժին բարգաւաճ վիճակի մը մէջ մտած, և այս՝ ընդ հզօր հովանեաւ Վեհ. Սուլթանին։ (Կեցցէներ և երկարատեւ ծափահարութիւններ)

Պ. Լէօնիտաս Զարիֆի ոտքի ելլելով ըսաւ թէ ժողովոյ միահաղոյն զգացմանց թարգման կը հանդիսանար շնորհակալութիւն յայտնելով առ Պ. Տըրֆօ և վարչական խորհրդոյ անդամոց ցաւն արտայայտելով անոր հրաժարմանն համար։ Պ. Զարիֆի յարեց թէ ամէն ժամանակ երախտագիտութեամբ պիտի յիշուին այն ջանքեր զորս ըրաւ Պ. Տըրֆօ՝ Րէժիին հիմնարկութեան ու բարգաւաճման համար։ Ժողովականք ձայնակցեցան այս արտայայտութեան, բուռն ծափահարութեամբ։

Այս պահուս նախագահն յայտնեց թէ Սըր Էտկար Վինսընթ հեռագիր մը առած էր Պ. Պերժէէ որ ի Բարիզ, ծանուցանող թէ չփափաքիր վերընտրուիլ։ Ժողովը ցաւ յայտնեց այս հրաժարման համար։

—Հանրային Պարտուց վարչութեան կողմէ Րէժիի գործեր Սարգիս էֆէնտի Համամճեան հակիրճ ատենաբանութեամբ մը ի վեր հանեց Վեհ. Սուլթանին ու կայս. կառավարութեան հովանաւորութիւնը Րէժիին նկատմամբ։

Յետոյ, Պ. Թէոտոր Մավրոկորտատօ հետեւեալ գրաւոր առաջարկը կարդաց.

Իրաւ է թէ մեր ընկերութեան հնգամեայ շրջանին ընդհանուր արդիւնքը գոհացուցիչ չ'եղաւ մեզ համար։ Այսու հանդերձ պարտինք խոստովանիլ թէ վարչական խորհուրդն, աջակցութեամբ Տնօրէնութեան, կրցաւ ապագային համար յոյսեր արծարծել ի մեզ։ Կը մտածեմ ուրեմն թէ արդար է որ Վարչական խորհրդոյ տրամադրութեան ներքեւ դրուի 5000 ոսկւոյ գումար մը անոր անդամոց և գործակալներուն միջեւ բաժնուելու համար իբր արտասովոր պարգեւ, և 1000 ոսկի՝ ընդհ. տնօրէնին տրամադրութեան ներքեւ, ի վարձատրութիւն նորա յարատեւ գործունէութեան և իմաստուն ջանից։

Այս առաջարկութիւն միաձայնութեամբ ընդունուեցաւ առանց որ և է առարկութիւն յարուցուելու։

Յետոյ ժողովն անցնելով վարչական խորհրդոյ վերակազմութեան, Վիեննայի բաժնետէր Տր. Աուլֆ Շդայն ընտրելոց հետեւեալ ցուցակը ներկայացուց, որ ձեռամբարձ քուէարկութեամբ ընդունուեցաւ նոյնութեամբ.

Ահաւասիկ այդ ցուցակ.

Պ. Շ. Մալէ, Նախագահ, Բարիզ
» Լ. Զիֆֆէր, Փոխ-նախագահ, Վիեննա
» Թ. Ս. Պրիւս, Լոնտոն
» Հ. Պլաիրօէտէր, Պէրլին,
» Ինեաս Էֆրիւսի, Վիեննա,
» Տր. Կէրլիխ, Կ. Պոլիս,
» Բրինսիկ Հէրուալթ, »
» Ա. Պարքէր »
» Փօսնի »
Սըր Էտկար Վինսընթ »

Նախագահն ատեանը փակեց բարեյաւութիւն մաղթելով Րէժիի ընկերութեան ու վարչական խորհրդոյ նոր և հին անդամոց։

Բժիշկներու կողմէ տրուած տեղեկագիրներու համաձայն ի Բերա Զուքուր Պոսթանի կողմերը կարմրախտ վարակուողներ տեսնուեր են։

—Այդընի գաւառական լրագրոյն մէջ կը կարդանք թէ, Զիվիլի անուն տեղը շինուած երկաթուղւոյ գծին վրայ կառախումբերու երթեւեկութիւնք սկսեր են։

—Ջիւանիոյ մէջ հրատարակեալ յունարէն Աֆօլիէօ լրագիրն, որ առժամեայ դադարման դատապարտուած էր, վերստին հրատարակուելու համար արտօնութիւն ստացեր է։

—Քաղաքապետութեան ժողովոյ նախագահ Ահմէտ փաշա և կայս. Թիկնապահ հազարապետ Իսմայիլ պէյ, որք Միտիլլի գնացած էին երկրաշարժէ վնասելոց վիճակը քննելու համար, երէկ մայրաքաղաքս վերադարձան։

—Վեհ. Սուլթանի առաջին սենեկապետ Օսման պէյ հիւանդ ըլլալով, մէկ քանի օրէ ի վեր անկողնոյ կը ծառայէ։

—Ֆէրիգ Պլունդ փաշա մէկ քանի օրէ ի վեր Ինֆլուէնզայէ կը տառապի։

—Մայրաքաղաքիս պուլկարական գործակատար Պ. Վուլքովիչ, որ ժամանակէ մը ի վեր արձակուրդով Սոֆիա կը գտնուէր, երէկ առաւօտ աստ վերադարձաւ։

—Սարըեարի ոճրագործութեան երրորդ դատավարութիւնը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ երկուշաբթի օր Եղեռնադատ ատենին առջեւ։

—Ոստիկանութիւնը ձերբակալած է Սթէֆանի անուն դրամանենգ մը, որ ի բացակայութեան տասը տարուան չըթայակապ աշխատութեան դատապարտուած էր։

—Մախսուսէի շոգենաւ մը Միջերկրական ծովու այլ եւ այլ նաւահանգիստներէն երէկ մայրաքաղաքս բերաւ 700 ի չափ արձակեալ զինուորներ, որոց 480 ը դէպի Սեւ ծով և 130 ն ալ Նիկոմիդիոյ ու Մուտանիոյ կողմերը զրկուեցան, իրենց հայրենիքներն երթալու համար։ 350 ն, որ ծովային զինուորներ են, աստ մնացին իրենց արտօնագրերն ստանալու համար։

—Երէկ իրիկուն հրդեհ ծագելով ի Բերա, Այազ փաշա, գերմանական դեսպանատան կից տուն մը այրեցաւ։

—Խասէքիի կանանց հիւանդանոցին բժիշկ տոքթ. Քիրեաքօի մահուան առթիւ կը պատմուի թէ Տր. Քիրեաքօ նախապէս ինֆլուէնզայէ կը բռնուի և տակաւին չապաքինած հիւանդանոց երթալ կ'ստիպուի, ուր վիրաբուժական գործողութիւն մը պիտի կատարուէ եղեր։ Տր. Քիրեաքօ անդ դող մը զգալով անմիջապէս իւր տունը կ'երթայ։ Սակայն քիչ յետոյ Թոքատապէ բռնուելով մէկ քանի օրէն կը մեռնի։ Թուրքէ՞ այս առթիւ դիտել կուտայ թէ Քիրեաքօ Էֆէնտիի ու Սդրէքէր փաշայի այդ հիւանդութենէն ազատելու համար արիւն առնելու պէտք մը երեւան եկած էր, սակայն բժիշկք ոմանք արիւն առնելու մասին, բոլորովին հակառակած են։ Թուրք Թերթը կ'առաջարկէ բժշկական վարժարանի տեսչութեան՝ այս կէտը պարզել բժշկական տեղեկագրով մը։

—Պուլկար կառավարութիւնն իւր հաւանութիւնը յայտնած է Բերայի Յունաց քարոզիչ Տ. Ֆօթիոսի Փիլիպէի մետրապոլիտ անուանման։

—Նիկիոյ յոյն մետրապոլիտ Տ. Սոփրոնիոս որ ժամանակէ մ'ի վեր հիւանդ էր, երէկ գիշեր մեռաւ ի Ֆէնէր։

—Մամուլն կը գրէ թէ տեղւոյն Փրանսական դեր հիւպատոս և Մէսաժըրի Մարիթիմի գործակալ Պ. Տուլէ մեռեր է։

—Օսմ. կայս. Պանքայի տնօրէն Պ. Լա Ֆիւսօնզ երէկ ընտանեօք մայրաքաղաքս հասաւ Բարիզէն և Բերա Լիւքսէմպուրկի պանդոկն իջեւանեցաւ։

—Նախընթաց օր ի Բերա, Բուռնէի սրճարանին մէջ վէճ մը ծագեցաւ երկու փաստաբաններու Պ. Ալէքօ Ալէքսանտրիտիի ու Պ. Պօյաճօղլուի միջեւ։ Կը պատմուի թէ կռիւը սաստկանալով, Պ. Ալէքսանտրիտի կլկլակին մխրոցը հակառակորդին նետեր է, և սա եւս գրպանէն ռեվոլվեր մը հանելով պատնոցեր է։ Ասոր վրայ, ոստիկանութիւնն հասնելով երկու փաստաբանները կալանաւ Սէրայ տարեր է, ուր անոնց երաշխաւորութիւնն առնուած է։

—Ինֆլուէնզան Մանաստըրի մէջ եւս ճարակիլ սկսած է։ Ինֆլուէնզան Թէեւ հարիւր յիսունի չափ տուներ այցելած է, սակայն ոև է ցաւալի հետեւանք մը ունեցած չէ ցարդ։ Մանաստըրի գաւառական լրագիրը կ'ըսէ թէ ժողովրդեան հարիւրին երեսունը բռնուած է այդ հիւանդութենէն և թէ վարժարանք փակուելով առողջապահական միջոցներ ձեռք առնուած են։

—Մանաստըրի նահանգին ժանտարմաներու հրամանատար Մէհմէտ փաշա Գրաչովա գնացեր է տեղւոյն օրինապահութեան վերաբերեալ ինչ ինչ խնդիրներ քննելու համար։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գաւառաց Գեր. Առաջնորդք ամանք հեռագրեր ուղղելով առ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն, շնորհաւորած են Նոր Տարին ու Ծննդեան տօնը։

Քաղաքական ժողովն հրաւիրուած է ի նիստ գումարիլ յառաջիկայ ուրբաթ ժամ 6 ին ի խորհրդարանի Ղալաթիոյ,

Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՔ

Ս. Ծննդեան այցելութիւններէն զերծ մնալու համար հետեւեալ անձինք Խնամրութեանս միջոցաւ մէկ մէկ մեճիտ նուիրած են Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցին։

Արդէն ծանուցինք թէ այս ցուցակը բաց պիտի պահենք մինչեւ առաջիկայ շաբաթ, Տօն Անուանակոչութեան Տեառն մերոյ, նկատելով թէ Ս. Ծննդեան այցելութեանց մէկ մասն ալ նոյն օրը տեղի կ'ունենայ։

Մէկ մէկ մեճիտ նուիրած են

Գրիգոր	էֆէնտի	Փրէնկեան
Երուանդ	»	Փրնորդլեան
Բարթէկ	»	Մնտիկեան
Տքթ. Պալեան	»	
Տքթ. Ց. Բաշխեան	»	
Աստուածատուր	»	Ասատուրեան

Ս. ԽԱՉ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՍԿԻՒՏԱՐԻ

Հոգաբարձութիւնս, ամանորի առթիւ, տալով ի հրատարակութիւն անուանքն այն պատուական անձնաւորութեանց, որք ազգասիրաբար ստանձնած են տարեկան մի մի գումար ստորագրել ի նպաստ Երկսեռ Վարժարանին Սելամիոյ, քաղցր պարտականութիւն կը համարի իրեն՝ ի դիմաց ձրիավարժ ուսանողաց վարժարանիս, յայտնել հրապարակաւ իւր ջերմ շնորհակալիքն՝ առ յիշեալ նուիրատու բաժանորդս։

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան
Ս. Խաչ Վարժարանաց

Ատենապետ — Գ. ՖԵՐԱՏԵԱՆ
Ատենադպիր — ՊՕՂՈՍ ԱԻԴԸՐ

Տեարք,	Ղրշ.
Մաթոս և Արիկ Էֆ. Ունճեան	320
Յովհաննէս Էֆ. Պէյլիկճեան	240
Ս. և Ս. Էֆէնտիք Կիւլպէնկեան	218
Թադէոս Էֆէնտի Համամճեան	120
Կարապետ » Բուլճեան	120
Նազարէթ » Գասպարեան	120
Կարապետ » Ջէչէեան	120
Տիգրան » Խաչատուրեան	120
Գրիգոր » Մազուլեան	120
Յովհաննէս » Խորայէլեան	120
Եղիազար Աւետխեան	120
Մանուկ Էֆէնտի Գասմաճեան	120
Պօղոս » Աստարճեան	109
Բարսեղ » Ստամպօլլուեան	109
Ռուբէն » Սէմէրճեան	109
Գրիգոր » Աճէմեան	60
Գէորգ » Թօփալեան	54 ½
Ակնուաշուք Տիկնայք,	
Տիկին Մէօզրիւպէ Թորգոմեան	240
» Վանիկ Ալչըճեան	120
» Մաննիկ Բիւրքճիպաշեան	120
» Զարուհի Աւգէր	120
» Տիրուհի Րէյլզեան	120
» Արուսեակ Սարգիսօֆ	120
» Բերուզիկ Քոյաճըլեան	120
» Էլիզա Տէր-Արթինեան	60

ԱԶԴ

Դպրոցասէր Տիկնանց ընկերութեան վարժարանին դասախօսութիւնք որք ընդհատեալ էին իւր երեք շաբաթէ ի վեր, պիտի վերսկսին վաղը չորեքշաբթի առաւօտ 10 Յունուար։

ՀԵՌԱԳԻՐԱԼՈՒՐՔ
ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԱՐԵՒԵԼ. ՀԵՌԱԳՐ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

Բարիզ, 20 յունուար

Երեսփոխանաց ժողովոյ երէկի նիստը մրրկալի եղաւ։ Պուլանժէական երեսփոխանք, իրենց խափանարար քաղաքականութեան հաւատարիմ, ուզեցին արգելուլ Պ. Ժոֆրէնի խօսիլը։ Բայց նախագահը կրցաւ բարեկարգութիւնը պահել՝ յաջորդաբար ժողովարահէն արտաքսել տալով Պ. Տէրուլէտ, Միլվուա և Լակեւ։ Զայս տեսնելով, միւս պուլանժէական երեսփոխանք և աջակողմեան երեսփոխանք մեկնեցան ժողովարահէն։ Նիստը շարունակուեցաւ հակառակ այսմ, և Պ. Ժոֆրէն կրցաւ յանժամ խօսիլ ազատօրէն և առանց ընդմիջուելու։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

Պրուքսէլ, 20 յուն.

Կառավարութիւնը զօրք ղրկեց ի Շարլըռուա՝ բարեկարգութիւն պահպանելու հանքագործ բանուորներուն մէջ։ Մօտակայ վայրերու մէջ զինուորական զգուշութեան հրաման տրուեցաւ։

Զանզիպար, 19

Էմին փաշայի վիճակը Թեթեւապէս բարւոքեցաւ։

«Բոնքեսթ» անգլ. մարտանաւն աստ ժամանեց։ Այժմ տասն և չորս հատ անգլ. մարտանաւք Զանզիպարի առջեւ կը գտնուին և ածուխ կ'առնուն, (հաւանօրէն ի զգուշութիւն Փորթուկալի և Մոզամպիքի դիպաց։)

Մոմպասայի (Արեւելեան Աֆրիկէ) և Զանզիպարի միջեւ ընդծովեայ հեռագրաթելն հաստատեցաւ, և հեռագրաց փոխանակութիւնն այսօր սկսաւ։

Ռիօ-տէ-Ժանէյրօ, 19

Պրազիլեան կառավարութիւնը Պետական Դրամատան մասին նոր դրութիւն մը հաստատեց, որուն համեմատ երեք դրամատունք դրամատոմս հանելու առանձնաշնորհումը պիտի վայելեն։ Պրազիլիոյ մէջ դրամատոմսի միջոցաւ շրջաբերութիւնն արտօնեալ դրամագլուխն է յիսուն միլիոն անգլ. ոսկի։ Պրազիլիա երեք շրջանակներու պիտի բաժնուի դրամական շրջաբերութեան տեսակէտով։ Անձիւր դրամատան դրամատոմսերն ու չէքերն իւր շրջանակին մէջ պիտի բանին։ Զուտ շահէն որոշեալ մաս մը պիտի յատկանայ գլխաւճարի հաստցման։

Պէռլին, 2

Վիլհէլմ կայսր, Երեսփ. Ժողովոյ դիւանն ընդունելով, ջերմ գոհունակութիւն յայտնեց ստորադաս պաշտօնէից Թոշակներուն յաւելման առթիւ։

Մատրիտ, 20

Մանուկ Թագաւորին առողջութիւնը բարւոքելու վրայ է։

Հռոմ, 20 յունուար

Պապը ցաւակցական հեռագիր մը ուղղեց Աօսթայի դքսուհւոյն։

Թագաւորն, ընդունելով Թուրինի քաղաքապետն և շահապը, ըսաւ թէ իր ամենէն սիրելի, ամենէն զօրաւոր նեցուկը կորսնցուց, և շատ անձնուէր խորհրդական մը, որուն համար Թագաւորին սիրտն ո և է գաղտնիք չունէր։ Ամէն քաղաքաց մէջ, Թատրոնները փակ են. շահապները սրտաշարժ յայտարարութիւններ կը հրատարակեն։ Բանակը սուգ պիտի պահէ վեց շաբաթ։ Դուքսն հրամայած էր կտակաւ որ իր մարմինը ո'չ զմռսուի և ո'չ ալ ի ցոյց դրուի։ Ամէն կուսակցութեանց լրագիրք կը գովաբանեն հանգուցեալը։ Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ չորեքշաբթի օր։

ԳՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 9 յունուար

Օսմանեան Փօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց. (Միայն. Ս. Սէրի)		19 20
Պօրսայի գոցումէն վերջը	»	19 20
Բերայի մէջ	»	19 20
Առաւօտեան բացուեցաւ	»	19 20
Կէս օրին	»	19 20
ԻՍԹԻՔՐԱԶԸ ՏԱԽԻԼ		
Երէկ երեկոյ		45 13
Այս առաւօտ		45 14
Կէս օր		45 14
ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ		
Փոխառութիւն	A. Սէրի	40
»	B. »	23
»	C. »	19 20
ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ		
Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ. Լր.	4 19
Քրէտի Ժէնէրալ	Օսմ. »	8 22
Պանք տը Գօնս.	» »	7 8
Ըօս. Շանմ է վոյէօր	» »	4 24
Թրամուէյ	» »	470
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	74
Օպլիկասիօն տը Բրիօրիթէ	»	— —
Բաժնեթուղթ Լավիբում		120
ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ		
Օսմանեան ոսկի	Ղրշ.	100
20 Ֆրանքնոց	»	87 28
Անգլիական ոսկի	»	110 13
Իմբերիալ	»	91
Քրիմէց	»	51 10
Ռուսի Թղթադրամ	»	8 28
» արծաթ	»	77 25
Մէճ. արծաթ. (ասրը)	»	108 20
Վեցնոց	»	103 10
Հինգնոց	»	103 10
Մէթալիք	»	100 20
Թուաֆիյէ	»	9 20

ՏՈՔԹՈՐ Կ. ՍԱՂՈՒՊԵԱՆ, Վկայեալ Բարիզու Բժշկական Համալսարանէն, կընդունի իրեն դիմող հիւանդներն իւր բնակարանին մէջ Բերա, Շիշլի փողոց, Թիւ 21, ամէն օր կէս օրէն մինչեւ ժամ 3, ըստ Եւրոպացւոց։ Ուրբաթ օրերը ձրիաբար կը դարմանուին աղքատ հիւանդները։

Երկուշաբթի եւ չորեքշաբթի օրերը կը գտնուի ի Պոլիս Պահճէ Գարու, Ալէքեան դեղարան, ժամ 3 էն 5 (Ը. Ե.)։

ՏՐ. ՍԱՂՈՒՊԵԱՆ մասնաւորապէս կը դարմանէ սրտի հիւանդութիւններ, ինչպէս նաեւ մորթի եւ ծննդական գործարանաց վերաբերող ախտեր։ 917

ՏՕՔԹՕՐ Գ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

Սկիւտարէն փոխադրուած է ի Բերա Պէքեար փողոց Թիւ 9։

Երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը կէս օրէն վերջ իւր բնակարանը կ'ընդունի հիւանդներն և երեքշաբթի օրեր ձրիաբար կը դարմանէ աղքատները։

Նաեւ ըստ առաջնոյն Սկիւտար կը գտնուի առաւօտներն մինչ կէս օր։ 968

ՏՕՔԹ. Ա. ՔՕՍԱՆՍ ՏԸ ԲԱՅԹԷՐ

Բժիշկ, վիրաբոյժ և մանկաբարձ, վկայեալ Ամստերտամի համալսարանէն, հաստատուած է ի Բերա, Եէնի-Չարշի փողոց, Թիւ 80։ Հիւանդները կ'ընդունի միջօրէի ժամ 1 էն 2, ըստ Եւրոպացւոց. երեքշաբթի և ուրբաթ օրերը ձրիաբար կը դարմանէ հիւանդները։ 54

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 20 Յունվար ժամ 3 վայր. 55 երեկոյ

Ֆրանսական Բանթ 3 %	87 62 1/2
» » 4 1/2 %	106 70
Օսմանեան քոնսոլիտէ Սէրի Դ.	17 92 1/2
Օսմանեան երկաթուղի	75
» Րէժիի բաժնեթուղթք	520
Պանք Օթօման	537 25
Գրէտի Լիօնէ	711
Իտալական Բանթ 5 %	93 50
Հելլենական 5 %	465
Բրիօրիթէ Թիւրք	483 75
Եգիպտական միացեալ	470 37 1/2
Պանք տը Բարի	806 25
Օսմ. մաքս. արժէթուղթ	չկայ
Սուէզի ջրանցք	2277 50
Սպանիական արտաքին	72 3/4
Տէք Լոնտրայի վրայ	25 26

Լոնտոն, 20 Յունվ. ժամ 6 վայր. — երեկոյ

Անգլ. քոնսոլիտէ	97 7/16
Օսմ. » Սէրի Դ.	17 11/16
» » » » գոց	— —
» » » Ա	39 1/2
» » » Բ	23 1/2
» » » Գ	17 11/16
Փոխառութիւն 1877	100 7/8
Պանք Օթօման	11 1/4
Եգիպտական միացեալ (ունիֆիյէ)	92
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)	103 3/8
Տայրա Սանիէ	82 3/4
Տօմէնիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	102 1/2
Հելլենական 5 %	90 3/4
Մօնօբոլ »	74 1/2
Ռուսական 1889	94 1/4
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 26

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 20 Յունվ. ժ. — վ. — երեկոյ

Ֆրանսական Բանթ 3 %	87 68
Օսմանեան քոնսոլիտէ Դ.	17 95
Օսմանեան երկաթուղի	— —
Եգիպտական միացեալ	470 62 1/2

Վիեննա, 20 Յունվ ժամ — վայր. —

Օսմանեան երկաթուղի	37
» Րէժիի բաժնեթուղթք	116 50
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	118 75

Պերլին, 20 Յունվ. ժամ — վայր. —

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 42 1/2
Ռուբլ Թղթադրամ	223 3/4
Օսմանեան երկաթուղի	84 20(?)
Օսմանեան քոնսոլիտէ Սէրի Դ.	17 70

ԿԱՂԱՆԴՉԷՔ
ԱՌ ՀԱՄՕՐԷՆ ՀԱՅՍ

Պարտիզակն ունէր մէկ վարդապետ,
Շատ խիստ ճգնաւոր, շատ ալ բանգէտ.
Սա սուրբ խաչով կը բժշկէր
Ախտաժէտներ ու հիւանդներ։
Վախճանեցաւ տէր վարդապետ մեր.
Բայց որո՞ւ հոգ. քանի որ Խաչն էր,
Ինչպէս կարծէին,
Բժիշկ երկնային։
Բայց արի՛ տես դու որ ալ սուրբ խաչն այն
Ձեր հրաշագործեր, ո՜հ, ի՞նչ փորձանք բան։
Ի՞նչ ըսեն.—յերկինս աղաղակ
Կը հանեն ալ չարունակ.
Մինչեւ Տէրը կը ձանձրանայ,
Վերէն վար կը գոռգոռայ.
«Ցիմա՛րներ, գտէ՛ք այն ալ
Որ բռնէ ձեր այդ սուրբ խաչ։
. . . . »
Ամէն ալ զօրաւոր չէ,
Ամէն խաչ հրաշագործ չէ.
Մեռնիմ ես այն ալին
Որ խաչը բռնել գիտէ։

ՎԱՀԱՆ ՎՐԴ. ՊԱՐՏԻԶԱԿՑԻ
(Ալալխաճճէլէ)
90 յունվար 1
յԱրմաշ

ՏԱՆՏԻԿԻՆԸ
ԻՒՐ ՊԱՐՏԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՆԴԷՊ

Կը ների՞ք ինձ արդեօք տիկնայք փափկասունք զբաղել քանի մի վայրկեան տնական գործովք։ Թող խառնվի սակաւիկ առտնին խաղաղութիւնն բազմաց որոց հաճոյ չպիտի թուիմ անշուշտ, այլ ոչ սակաւուց՝ որոց հետ հաշտ եմ միշտ, և որք կարեն վայելել խաղաղիկ բարեբաստութիւնն զոր ինքեանք իսկ յարդարած են անձանց և իւրայնոց։

Թո՛ղ հռետորք բացագանչեն. կինն, ըսեն, գերագոյն էակ մ՚է, որ զմեզ կը միացնէ հրեշտակաց հետ, որ մարդկութեան ճակատագիրն ունի ի ձեռին. կարող է դղրդել երկինք ու երկիր, իջեցնել երկնից սուրբերն, հանել դժոխոց սատանայներն, վեր ի վայր ընել աշխարհ, որ կանանց վրայ հաստատեալ է։ Կինն, թող ըսեն մինչեւ իսկ, այն բարոյական արարածն է որ, թէպէտ մարմին ունի, բայց մարմնաւոր չէ. շունչ ունի, բայց չէ ի շնչաւորաց. միտք է, սիրտ է, թոք է, եւ ամենայն ինչ է որ ի մարդ, բայց մարդկեղէն չէ։—Խոնարհ կարծեօք կարելի է պատասխանել՝ թէ կինն մարդոյ մէկ տեսակն է, կամ տեսակ մը մարդ է. «Արու եւ էգ արար զնոսա.» ահա կնոջ սահմանն։

Այսպիսի բացագանչութիւնք, կազմեալ յաճախ ի գեղեցիկ նախադասութեանց, կը գտնեն արձագանգ լրագրական սիւնակաց մէջ, բայց ոչ՝ գրեթէ միշտ ոչ՝ ընտանեկան յարկաց մէջ։ Կանայք որ լսեն կամ կարդան այդ օրինակ քնքշեցուցիչ բաներ՝ յաճախ կը մտնուին ի պատրանս. կը համարին ունել անսահման իշխանութիւն արանց վրայ, թէ աշխարհ կանանց է գոյիւ իւրով, թէ ամենայն ինչ վասն կնոջ է եղած, և կինն վասն անձին միայն։ Եւ յետո՞յ.—յետոյ ամենայն ինչ կատարեալ է. ընտանիք կը կանգնին, տունք կը ծաղկին, եւ երջանկութիւնն ոսկեփետուր կուգայ թեւատարած հանգչել ընտանեկան երդոց ներքեւ։ Են և ոչ սակաւք որ կը շփոթեն այն գեղեցիկ նախադասութեանց ազդեւ. կը տեսնեն երբեմն որ չեն յարմարիր նախադասութեանց. հոգւոյ եւ սրտի համար միայն խօսք է եղած, եւ կը տեսնեն թէ ամենայնինչ մարմին է. Բայց պատրանօք արբեցեալ կը ննջեն ի գիշերի, եւ որպէս յարբեցութենէ սթափեալ՝ կը զարթնուն առաւօտուն տեսնել ցուրտ իրերն որ կ՚ընդհարկանին գեղեցիկ պատրանաց. Ի լուր հռետորական բացագանչութեանց՝ կ՚աւաղեն ոմանք բախտն անողորմ որ չի ներեր նոցա լինել կին հոգեղէն, և միայն հոգեղէն. իրաւունք եւ պարտիք կը շփոթին նախ մտաց մէջ, եւ ապա երկրորդն տակաւ տեղի կուտայ առաջնոյն. իրաւունք, կը մրմնջէ, կնոջ են միայն, եւ պարտիք միայն առն. Ես չե՞մ միթէ այս տան հրեշտակն. այս գեղն ու շնորհք ո՞վ բերաւ. ահա հայելին. չե՞մ նմանիր միթէ քանարկի մը. ո՞ւր է իմ ոսկեղէն վանդակս. ի՞նչ են այս չոր պատերն, այս մերկ տախտակամածն. վա՜յ իմ երիտասարդութեանս, իմ գեղոյս, իմ շնորհացս, իմ. . . . դուռը կը բախեն. հացագործն է. քանի՞ հաց պիտի առնէի . . . .

* *

Այս չէ՞ միթէ ցնորից մասնեալ կնոջ մը պատրանքն. Այսպիսին, անգիտակ ամենեւին իւր բազմադիմի պարտաւորութեանց, զհետ կը բերէ յաճախ իւր ամուսնոյն կործանումն. Եթէ ընտանեկան տարեգիրք լինէին առ մեզ, պիտի տեսնուէր յայտնապէս թէ տանց կործանման՝ ըստ մեծագոյն մասին՝ կնոջ ինքնասիրութիւնն է պատճառ, արդիւնք յոռի դաստիարակութեան և վերացական գաղափարաց. Թո՛ղ պերճախօսութիւնն շունչ սպառէ, մինչեւ պարտասել. թո՛ղ բանաստեղծութիւնն նորանոր երգոց երգեր յօրինելով բարձրացնէ կինն, մինչեւ աստուածացնել, երկօքին իսկ մեղադրելի են հաւասարապէս, երբ կը գգուեն միայն կնոջ ինքնասիրութիւնն. Նա՛ միայն կը ծառայէ ճշմարտապէս կնոջ օգտին, թող լինի բանաստեղծ կամ հռետոր, գրագէտ կամ խմբագիր կամ քարոզիչ կամ խրատտու, որ կուտայ կնոջ զգալ իւր պարտաւորութիւններն իբրեւ Տանտիկին, իբրեւ Ամուսին և իբրեւ Մայր. Ո՛չ մի կին, ընկերական բարձրագոյն աստիճաններէն մինչեւ ցստորինն, կարէ երբեք ազատ համարել զինքն տանտիկնութեան, ամուսնութեան և մայրութեան պարտաւորութիւններէն. Եթէ մեծատան կինն անձնդիւրութեան համար թերանայ իւր այս երեքկին պարտաւորութեանց առջեւ, ի՞նչ իրաւամբ կարէ պահանջօղ լինել որ այրն չթերանայ երբեք իւր պարտականութիւններէն՝ իբրեւ Տանուտէր, իբրեւ Ամուսին և իբրեւ Հայր. և երբ երկօքին իսկ մեղանչեն այսպէս ընդդէմ էական պարտաւորութեանց, ի՞նչ կը լինի յայնժամ տան վիճակն, թէպէտ ամոլք պատկանին ընկերական բարձրագոյն դասու, թէպէտ ինչք և ստացուածք եռան ամենուստ. Թշուառութիւնն գիտէ բռնել աղքատ տնակին՝ որպէս մեծատան ապարանից մէջ. ցեց մ՚է որ կը մտնէ գդլեկաց՝ որպէս ծիրանեաց մէջ. իժ՝ որ չի խտրեր ո՛չ խշտիք և ոչ բազրիք։

* *

Իբրեւ տան Տիրուհի կինն ունի պարտականութիւն հոգ տանել ամենայնի որ ի տան. սրահ կամ առագաստ, մառան կամ խոհանոց, հաւասարապէս կարօտ են տանտիկնոջ վերին կամ անմիջական հոգածութեան. Ժրագլուխ տանտիկինն, ընկերական ո՛ր դասուն իսկ պատկանի, պարտի լինել սրահի մէջ տիրուհի, առագաստի մէջ՝ սիրուհի, մառանի մէջ՝ մատակարար, խոհանոցի մէջ՝ խոհարար. Երբ թեւերն հանդրիճած և սպիտակ հրձկալն ի կուրծս կ՚իջնէ տանտիկինն ի մառան կամ ի խոհանոց, կ՚ըսէին մեր հարք, տունն յայնժամ կ՚երթայ ու կը ծաղկի. Հայր Աբրահամու օրհնութիւնն, կ՚ըսեմ և ես, այն տան վրայ է միշտ որոյ տանտիկինն թիւ կը ճանաչէ, հաշիւ կը հասկնայ, ի հարկին կը գործածէ թէ՛ ասեղն թէ՛ գրիչ թէ՛ բանալի թէ՛ մաճան. Որ ինչ աննշան կը թուի ի տան և անարժան տանտիկնոջ մը խնամածութեան՝ կարէ լինել պատճառ ընտանեաց քայքայման և անկման. կայծէ մը հրդեհ կը ծագի յաճախ. կարի աննշան բանը որում հոգ չտանի տանտիկինն՝ կը վնասէ յաճախ կա՛մ տան համբաւոյն, կա՛մ ամուսնոյ քսակին և կամ նոյն իսկ կենաց. Պատուոյ, ընչից և առողջութեան նա՛ է վերին պատասխանատու տան մէջ. Հարստութիւնն կ՚օժանդակէ ընտանեաց բարօրութեան, բայց չկարէ երբեք լինել նախաձեռն. անշունչ իրն չունի պատասխանատուութիւն. Ո՞ր անհատ չուզեր յառաջադիմել և ընկերական սանդղոյ աստիճաններէն տակաւ ելնել ի վեր. բայց ո՛րչափ պիտի օգտուէր այսպիսին, եթէ վայելէր իւր տանտիկնոջ անհամեմատ օժանդակութիւնն. Ապարանքէ մինչեւ տնակ՝ անդին է արդարեւ անարար կնոջ ազդեցութիւնն. «Որ եգիտ կին բարի՝ եգիտ շնորհս.» յիրաւի շնորհօք կը լնու տունն, որչափ և խոնարհ լինի, երբ կ՚ընթանայ անդ բարերար շունչն տանտիկնոջ, որ գիտէ սիրել, վարել և խնայել։

* *

Իբրեւ Ամուսնոյ՝ կնոջ պարտաւորութիւնն է նախ քան զամենայն հաճոյ երեւել առն. մաքուր սիրտ, բարեկիրթ վարմունք կը լնուն իսկ գեղեցկութեան թերին. այրն որ չէ ճիւաղ՝ չկարէ երբեք արհամարհել սուրբ սիրտն, անբիծ հոգին, աստուածահաճոյն. Այր մարդ կը յագենայ վերջապէս գեղեցկութենէ, թէ և սա միայն անեղծ. յետ այնորիկ ո՞րպէս կարելի է կնոջ հաճոյ լինել իւր ամուսնոյն, երբ ի ներքոյ փափուկ մարմնոյ ի վեր կը հանէ սրտի խստութիւն, հոգւոյ տգեղութիւն և որ չարագոյնն է՝ չմարթուն և անհամբոյր բնաւորութիւն. Կնոջ գերագոյն պարտաւորութիւնն է համակարիք լինել իւր ամուսնոյն ըստ ամենայնի, նորա ուրախութեան ուրախակից, եւ վշտին վշտակից. Թէեւ և ոչ թէ բնաւ լինել նմա. Ամուսնին վարչութիւնն ունի երկու հաւասար մաս, ներքին և արտաքին. մին կնոջ բաժինն է, և միւսն բաժին է առն. միոյն թերացումն իւր պարտականութեանց՝ զհետ կը բերէ ոչ դուն ուրեք միւսոյն թերացումն. առաքինութիւնն ամէն մահկանացուի չէ տրուած. ո՛չ այրն պարտի սպասել իւր կնոջմէն զի անթերի լինի պարտուց բաժնին մէջ, եւ ոչ կինն մանաւա՛նդ՝ երբ կը թերանայ իւր անկասօր բաժնէն. Իսկ երբ այր և կին միանգամայն կը թերանան իւրեանց փոխադարձ պարտուց մէջ, մնա բարեա՛ւ յայնժամ առտնին խաղաղութիւնն, նորասէր աւուրց մէջ փոխանակեալ գգուանք, երեւակայեալ դրախտն երանաւէտ զոր պիտի յօրինէին սիրակից ամոլք, մեղրն զոր ճաշակելով չէին յագենար. մնա բարեա՛ւ յայնժամ տուն, տեղ, զաւակ, պատիւ, համբաւ, և ամենայն ինչ. Հեռն եկած է. ոչ այրն շուկայէն բերաւ այդ սատանայն, և ոչ կինն դժոխքէն հանեց. այր և կին ի միասին ստեղծեցին զայն . . . —Թո՛ղ վայելեն։

* *

Այլ իբրեւ Մայր նուա՞զ պարտականութիւն ունի կինն ընտանեաց մէջ.—ո՛չ երբեք, մանաւանդ թէ աւելի. Աստուած կուտայ զաւակն, բայց մայրն է որ վերստին կը ստեղծէ զնա, կամ մանաւանդ բան մը կը ստեղծէ ի նմա. Նորածինն չունի նկարագիր, թէեւ ունենայ բնական միտումներ կամ բնախօսական ժառանգութիւններ՝ ըստ Կիւսթավ լը Պոնի. ո՞վ է որ կուտայ նմա կազմել իւր նկարագիրն. Մանկան բարքն աւելի սորուն է, կ՚ըսէ նոյն հեղինակն, քան թէ չափահաս եղած ընտանի անասնոց բարքն. ո՞վ կը բարձրացնէ մանուկն այն գրեթէ անասնական վիճակէն. ո՞չ ապաքէն մայրն մանաւանդ. Մանուկն իւր մատաղ աւուրց մէջ մեղրամոմի չափ դիւրաթեք է ի ձեռին մօր, որ կը նկարէ ի նմա ինչ որ կայ յինքեան և կամ ինչ որ կամի նկարել. Մանուկն հայելին է իւր ծնողաց՝ բայց մանաւանդ իւր մօր. Հարազատ ստեանց կաթին չափ քաղցր է զաւկին իւր մօր գորովն. այն գորովոյ, այն կաթոգին խանդաղատանաց մէջ, ի՞նչեր չէ կարող ընել մայրն իւր որդեկին. կաթին հետ կարօղ է նա ջամբել մեղմով բարեհամբոյր բարուց, անբծութեան, հզօր նկարագրի և առաքինութեան քաղցրիկ հիւթն, որ կ՚աճի կը զեղու առ յապայս ըստ աճել հասակի մանկան. Կին ոք կարէ լինել թագուհի, բայց չէ արժան նմա լինել մայր՝ անգիտակ մայրական պարտաւորութեանց. Թագուհին կարելի է թէ չիշխէ, իսկ մայրն պարտի իշխել միշտ. Նա կ՚առաջնորդուի յաճախ. սա միշտ պիտի առաջնորդէ. մին պիտի վարէ, միւսն պիտի ստեղծէ սակայն. Դաստիարակն, որում ապա կը յանձնուի մանուկն, կարող է միայն մշակել զարգացնել սերմերն զոր ցանած է մայրն կանխաւ մանկան մտաց մէջ. ի՞նչ է կարող է ընել դաստիարակ ոք, երբ բոլորովին խոպան կը գտնէ արտն, մանաւանդ թէ փշալից տատասկաբեր. Նախախնամական դեր տալ դաստիարակին՝ խաբել է զմեզ. անուան ընդարձակ առումովն՝ նախախնամական դերն ծնողաց է ընդհանրապէս, և ի մասնաւորի՝ մօր.

* *

Կանգ առնո՞ւմ աստ. — Եթէ այս քանի մի խորհրդածութեամբք կարացի յուշ ածել կնոջ մը պարտականութիւններն դէթ ըստ կարեւոր մասանց, կը մնայ ինձ այժմ հարցնել՝ թէ քանի՞ տան տիկնայք չեն թերանար առ մեզ, իբրեւ Տիրուհի, իբրեւ Ամուսին և իբրեւ Մայր՝ իւրեանց այս երեքկին պարտականութիւններէն.—Բայց այս բան խոհեմութիւն չէր կարծեմ. Թո՛ղ իւրաքանչիւր ոք ի տանտիկնանց հարցնէ իւր խղճին.

Ց. ԳՈՒՐԳԷՆ

Ն. Վ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՊԷՅ ՔԱՐԱՔԷՀԵԱ
ԵՒ Կ. ՊՈԼՍՈՅ
ԱԶԳԱՅ ԿԵՆԴԱՆԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶԸ

Կենաց վերջաւորսին մէջ յորում քիչ ատենէն յաւիտենականութեան դռները պիտի բացուին հաշիւներս մաքրելու համար սիրեցեալ Արարչիս և գրեթէ կուրութեան տաժանելի կացութեանս մէջ, որ կը սպառնայ զիս ամեն ինչ մնաց և հոգւոյ աչերով տեսնելու, որ զիս վաղահաս կերպիւ կ՚անջատէ արդէն մարդկային տեսուր կենաց անարգ շահախնդրութիւններէն և որ, ի վերջոյ, կը հարկադրէ զիս իմ անցելոյս յիշատակներով ապրելու, կենացս ընթացքը մտացս առջեւ բերելով անհրաժեշտ պարտականութիւն կ՚զգամ վճարել երախտագիտութեան սրբազան հարկ մը առ նա, զոր Աստուած ինձ դէմ հանեց կենացս դարուն մէջ և որ լցոյց զիս բազմաթիւ և անմոռանալի բարութեամբք. բարութիւնք, զորս չեմ կարծեր ըստ բաւականի հատուցած լինել շուրջ կէս դարու սատտ ելի սիրով և բացարձակ անձնուիրութեամբ. անշուշտ այժմ որ տարիներու բեռան ներքեւ կը գտնուիմ և ի նկատ առնլով կացութիւնս, փառք Տէրոջ, չպիտի վերագրուի սոյն արարքը՝ ցածոգի շողոքորթութեան, ո՛չ ալ գծուծ շահասիրութեան. առ ճշմարտութիւն ունեցած մէկ բացարձակ պարտականութեանս գործադրումն է միայն որ կը դրդէ զիս սոյն արարքը կատարելու։

«Amicus Plato, sed mogis amica veritas»

«Կը սիրեմ զՊղատոն, բայց աւելի եւս կը սիրեմ զճշմարտութիւն» կ՚ըսէր անմահն Արիստոտէս. շուրջ տասն և հինգ տարի առաջ հայ երգիծաբանական թերթի մը մէջ, ուր մեր նշանաւոր անձնաւորութեանց կենսագրութիւնները կը հրատարակուէին, սա հակիրճ տողերը կը կարդայի վերաբերմամբ անոր, որոյ մասին կը փափաքիմ ամբողջ ճշմարտութիւնն ըսել. «Մզկիթ մը շինած է միայն ի Պէյլէրպէյի, հանդէպ իւր պարտիզին.»

Ճշմարտութիւնը սա է թէ բարերարս թէ՛ իւր ազգին և թէ՛ իւր երկրին շռայլած է բարիքներ ընկերակցաբար իւր մեծանուն եղբօր, Ն. Վ. Գէորգ պէյի հետ, որ, ապահով եմ թէ այս մասին վկայելու պատրաստ է, զօրօրինակ խիստ կարեւոր գումարներ նուիրուած են Խասգիւղի և Սամաթիոյ եկեղեցեաց, Պէյլէրպէյի եկեղեցւոյն շինութեան և Ազգ. Հիւանդանոցին համար, բաց աստի վեհանձնօրէն նպաստած է ո՛չ միայն ստորագրելոյս կրթութեան, այլ նաեւ Տօքթ. Մօզեանի, Տօքթ. Օհանեանի, որպէս նաեւ Տիկ. Մ. պէյի, զոր փափկանկատ դաստիարակութեամբ մը չեմ ուզեր անուանել, առանց ի հաշիւ առնլու նաեւ շատ ուրիշներ որք դժբաղդաբար նշանակելի հետք չեն թողած.

Ասկից աւելին ըրած է. իրեն կը պարտինք ծառայակալութեան և ծաղկաշաւութեան ամենէն գեղեցիկ պարտէզն ի Կ. Պոլիս, որ ահագին գումարներ արժած է իրեն. սոյն ճշմարիտ եդեմն երկար տարիներ Կ. Պոլսոյ բարձր դասուն սիրեցեալ ճեմելավայրն եղած է։

Սոյն պարտիզին շնորհիւ է որ Կ. Պոլսեցիք ճանչցած ու ճաշակած են քաղաքակիրթ Եւրոպիոյ ամենէն գեղեցիկ պտուղներն, ամենէն համեղ բանջարեղէններն և ամենէն հազուագիւտ ծաղիկները զորս հողագործութիւնն յաջողած լինի արտադրել։

Սոյն առթիւ և պաշտօնական փորձառութիւն մը շնորհուած չլինելով սոյն պարտէզը կազմակերպողին, իւր հայրենակիցք պահ մը գաղափար ունեցած են իւր մարմարեայ կիսարձանը շինել տալու, բայց, աւաղ, սոյն ծրագիրը չէ իրագործուած. 1867 ի Բարիզու միջազգային Մեծ ցուցահանդիսին՝ Նրդաւեալք արծաթեայ շքադրամ մը շնորհած են իրեն.

Այժմ որ կայսերական կառավարութիւնը մտադիր է կենդանաբանական պարտէզ մը կազմակերպել՝ նախաձեռնութեամբ մեր փառաւորեալ Վեհապետին, Սուլթան Համիտ Բ.ի որ քաղաքակրթութեան բազմաթիւ գրաւականներ կուտայ անդադար և որ հազուադէպ առատասրտութեամբ մը կը գնահատէ իւր հպատակաց առ հասարակաց հայրենիս մատուցած ծառայութիւնները, կարծենք թէ արդարութեան ժամը հնչած է, թէ պարտ է արժանաւոր կերպիւ վարձատրել մեր բարերարն, այդ նպատակաւ գնելով Պէյլէրպէյի կալուածը, մինչդեռ ժամանակ է դեռ և մինչդեռ աւերումը չէ աւարտած տակաւին իւր կործանիչ գործը։

Սոյն պարտիզին կազմակերպիչն, հայրենասիրութեան մեծ յայտնութիւններ ի յայտ բերած է, Վօսփորի հմայիչ ափանց վրայ ընտելացնելով, ի գին բազում հրակուութեանց, ամեն մասամբ նշանաւոր պտուղներ և ամենէն սքանչելի և ամենէն հազուագիւտ ծաղիկներ. իւր նպատակին հասնելու համար մեծամեծ ծախուք բերել տուած է եւրոպացի երկու ընտանիք, անուանի պարտիզպան, որոց սերունդ կը վարէ այժմ, կարծենք, կայսերական պարտէզները. Կարապետ պէյ նոյնպէս Եգիպտոսի նախորդ Խտիվէն պաշտօն ստացած է անհուն և մեծածախս պարտէզ մը կազմակերպել, գործ դժուարին զոր կատարեալ յաջողութեամբ ի գլուխ հանած է։

Մեր պաշտպանած դատին արդարութեան վրայ կատարեալ վստահութեամբ է որ կ՚արձակենք սոյն գերագոյն ճիչն և հաստատապէս կը հաւատանք թէ մեր խոնարհ ձայնն արձագանգ պիտի գտնէ մեր հայրենակցաց արդարասէր և սրտերուն մէջ։

Սոյն հատուցում (réparation) նաեւ մեծ և փրկարար մխիթարութիւն մը պիտի լինի մեր վեհանձն բարերարին համար այս պահուս, ուր տարիներու բեռան ներքեւ ճնշեալ, կ՚իմանանք թէ ապարժան դժբախտութեանց զոհ է, ինք որ այնքան ազնիւ գործածութիւն մ՚ըրած է իւր անհուն հարստութեան մէկ մասին նկատմամբ։

Սոյն տողերն աւարտելով՝ պարտ կ՚զգանք հաստատել թէ այս հրատարակութեան մասին կատարելապէս անգէտ է մեր Մեկենասն, որմէ խոնարհաբար ներումն կը խնդրենք իւր համեստութիւնը վիրաւորելնուս և գուցէ հակառակ իւր կամաց վարուելնուս համար. մեր արդարացումը կը գտնուի մեր բացարձակ անկեղծութեան և անշահախնդրութեան մէջ։

ՅՈՎ. ԹԻՒՑՍԻՒՋԵԱՆ
10 յուն. 1890
Ի Փարիզ

Յ. Գ. Օր մը պիտի հրատարակենք սատ՝ մեր գիտական ողբացեալը մեր տասնեւհինգ հայրենակցաց հետ ի Բարիզ, 1848 սեպտ. 22ին և պիտի տեսնուի թէ բազումք ի նոցանէ նշանաւոր անձնաւորութիւններ եղած են մեր ազգին մէջ և նշանաւոր ծառայութիւններ մատուցած Օսմ. Կառավարութեան և Երկրին. Յ. Թ.

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Յ. ՊԷՅԱԶԵԱՆ

ԸՆԹԱՑՔ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
Ա. Տարի
ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Բարեփոխեալ ըստ ծրագրոյ և յանձնարարութեան Պատ. Ուսումն. Խորհրդոյ Ազգային Կեդր. Վարչութեան։

Ի ՊԷՏՍ
Դ. Դասու Ազգ. Նախակրթարանաց
ԳԻՆ 2 ԴԱՀԵԿԱՆ
Կը ծախուի ամեն հայ գրավաճառաց քով

* *

Մեր Քաղաքական Աշխարհագրութեան Ընթացքին Ա. տարւոյն Ա. տպագրութիւնն սպառած ըլլալով, մաքուր տպագրութեամբ վերստին ի լոյս ընծայեցինք։

Սոյն Երկրորդ տպագրութիւնն առաւել օգտակար ընծայելու փափաքանօք պատշաճ համարեցինք, առանց առաջնոյն ուղղութիւնն կորսնցնելու, բարեփոխումներ ներմուծել, յանձնարարութեամբ Կեդր. Վարչ. Պատ. Ուսումն. Խորհրդոյ, եւ հետեւողութեամբ այն ծրագրոյն, զոր գծած է նորոգապէս։

Ըստ այսմ, Եւրոպական Թուրքիա, Ասիական Թուրքիա Եգիպտոս եւ այլն, որք Օսմանեան Կայսրութիւնը կազմող երկիրներն են, եւ զորոց Ա. տպագրութեան մէջ համառօտիւ ինն խօսուած էր, նման միւս տէրութեանց, ի մի հաւաքեցինք, և խօսեցանք ա՛յնպէս և ա՛յն ընդարձակութեամբ, որպէս կը տրամադրէր ծրագիրն, որոյ համեմատ ուսանողն առաջին տարւոյն մէջ իսկ պարտի ուսանիլ երկիրն, որ իւր հայրենիքն է, ուր կը բնակի, եւ զոր մէկ կը խօսի ամէն օր։

Բաց աստի Ափրիկեան եւ Ամերիկեան երկիրներն համառօտեցինք, կարգ մը երկրորդական գիտելիքներ յապաւեցինք, եւ ուրիշ կարգ մը հարկաւոր գիտելիքներ աւելցուցինք, Թուրքիոյ Հայ Հաստատութեան եւ իւր ներքին վարչային դրութեան վրայ կարեւոր ծանօթութիւններ տուինք, Թուրքիոյ սահմանակից երկիրներու, այն է Անդրկովկասու եւ Պարսկաստանի վրայ առանձինն խօսեցանք։

Ահա այս բարեփոխմամբ մեր Ընթացքին Ա. տարւոյն սոյն Բ. տպագրութիւնն կատարելապէս կը համապատասխանէ Պատ. Ուսումն. Խորհրդոյ նոր ծրագրոյն Դ. Դասուն, ինչպէս կը վկայէ իւր իսկ վաւերագիրն, զոր կը զետեղեմք ստ։

«Զգաստական Ընթացս Աշխարհագրութեան՝ զոր յօրինեալ է Յարութիւն . . . Պէյազեան, ի պէտս Դ. Դասու Ազգային Նախակրթարանաց, յաղագս ամփոփ բովանդակութեան որ ի նմայն անհրաժեշտ գիտելեաց, եւ հաստատրիմ համաձայնութեան ընդ սա ի մէնջ հաստատեալ նորոգ ծրագրի դպրոցական ուսմանց՝ մտադիւր վաւերացուցանեմք։»

Աստանօր աւելորդ չենք համարիր ազդարարել թէ՝ մեր Քաղաքական Աշխարհագրութեան Ընթացքին Բ. Տարին նախապէս պատրաստուած եւ Կեդր. Վարչ. Պատ. Ուսումն. Խորհրդոյ հետեւեալ վաւերագրաւ հրատարակած է։

«Ազգ. Կեդր. Վարչ. Ուսումն. Խորհուրդս ձեռնհաս քննիչի միջոցաւ ի քննին առնելով Պէյազեան Յարութիւն . . . երկասիրած Քաղաքական Աշխարհագրութեան Ընթացքին Բ. տարին, կը յայտարարէ թէ՝ խնամով եւ հմտութեամբ յօրինած գործ մ՚է, եւ արժանի գործածութեան յԱզգ. Վարժարանս»։

Վասն որոյ եւ ընթերցող դասագրոց կարգն անցնելով զայն, կը յանձնարարենք Պատ. տեսչաց եւ ուսուցչաց ընդունիլ զայն Ազգ. Վարժարանաց մէջ։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՅԱԶԵԱՆ

Ճ. ԲԱՆՏԻԼԻՏԻՍ ԲԱԲԱ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԶՈՒԽՍՑԻ
171 Ղալաթիա Ֆէրմէնէճիլէր փողոց 171

Պատիւ ունիմ ծանուցանել յարգոյ յաճախորդացս թէ, նորոգութեանց պատճառաւ, վաճառատունս առժամաբար փոխադրած եմ ի Խալիլ Փաշա խան Թիւ 13 և 17, ուր պիտի մնայ քառասուն օրի չափ։

Ճօրճ Բանտիլիտիս Բաբա
Ղալաթիա 8/20 յունվ. 1890
283 1—10

ԴԵՂԱԳՈՐԾ
ՊՕՂՈՍ ԷՖԷՆՏԻ ՋԱԼՐԴԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել իւր յարգոյ յաճախորդաց, թէ իւր դեղարանն՝ որ կը գտնուէր ի Պահճէ-Գափու Համիտիյէ փողոց Թիւ 38, փոխադրուած է դիմացի կարգը 21 Թիւ, ուր ըստ առաջնոյն, կը գտնուի ամեն օր, բացի ուրբաթ և կիրակէէ, Տօքթ. Արիսթիտի պէյ. 967 10—10

ԴԵՂԱՐԱՆԸ ԹԱՐՄ ԵՒ ԱԺԱՆ

ՍԱԳՈՂԻ ՄՕՌԻՍԻ ԶԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Կ. Պոլիս, 25 սեպտեմբեր 188

Պարոնայք Սէգոյ և Պօռէն,

Յօրմէ հետէ սկսած եմ գործածել ձեր Սէգօի Օշարակը, միշտ լաւ արդիւնքներ ունեցայ մանկանց խուլային և անարիւնութեան հիւանդութեանց վրայ. Ni մը գեղեքուէ մէջ։

Իմ կարծիքս է թէ այս հաճոյ և յաջող պատրաստութիւնը միշտ նախամեծար համարուելու է Մօրուէ ձկան իւղէն և կը յանձնարարեմ զայն։

Տր. Ա. ԱՆՏՐԷԱՏԷՍ
Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակին

ԻԼԱՆ
ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Լաճիվէրտ նէֆէրաթ չուհասըը եէթմիշ պէշ պին մէթրօ, պէհէրի օն տօղուզ ղուրուշա։

Պօզ էնլի ապա ևիրմի պին մէթրօտան ևիրմի պէշ պին մէթրօ, պէհէրի ևիրմի իքի ղուրուշ օթուզ փարայա։

Նիզամիյէ էլպիսէ անպարը իչիւն հէմճին թէսլիմ օլունմագ իւզրէ միւնագասայա գօնուլան պէր վէճհը պալա իքի գալէմ էշեանըն քեանունի սանինին օնընճը չարշէնպէհ կիւնիւ գարարը գաթիսի վիրիլիպ վէ իրթէսի կիւնիւ տախի եիւզտէ պէշ թէնզիլաթը գապուլ օլունաճաղընտան թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

8 քեանունի սանի 1890 204
Նօ. 3 1—2

ԻԼԱՆ
ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Վանիտա պուլունան ասաքիրի շահանէնին պիր սէնէլիք իտարէսի իչիւն մահալլինճէ մէվճուտ միւնագասատէ պուլունան էրզագը միւթէնէվվիէնին պուրաճա իթմասընա թալիպ օլանլարըն թարիխը իլանէն իթիպարէն պիր հաֆթայա գատար մագամը սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

7 յունվար 1890 303
Նօ. 2 2—3

ԻԼԱՆ
ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Պէյքօզ տապաղխանէսինէ միւթէբաքիմ օլուպ ֆիրուխթ օլունաճագ արտըր արընթըսը պին քիլօ, պէհէրի ևիրմի փարա։

Փուսուլա թապլինէ մախսուս էյվան քեաղըտը օթուզ իքի թօփ, պէհէր թօփը օթուզ պէշ ղուրուշ։

Փուսուլա թապլինէ մախսուս պէյազ վէնէտիք քեաղըտը օթուզ իքի թօփ, պէհէր թօփը ևիւզ ղուրուշ։

Միւպայիա վէ ֆիրուխթ օլունաճագ պալատէ միւրագգամ իքի գալէմ էշեայա թալիպ օլանլարըն քեանունի սանինին տօղուզունճը կիւնի մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

6 քեանունի սանի 1890 202
Նօ. 1 2—2

ԺԱՆ ԲՍԱԼԹԻ ‖ JEAN PSALTY
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1867ին
ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԵՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԿԱՌԱՍԵԱՑ

Վաճառատունն ի Բերա Գապրիստան փողոց Թաղապետ. պաշտօնատան դիմաց

Գործարան ի Գուլէգարը Թիւ 657
Մասնաճիւղք Աղաճամի Թիւ 127 և Գուլէգարը Թիւ 659
Գիները խիստ աժան են

Ամէն տեսակ կարասիներ ննջարանի, սեղանատան, գրասենեակի և սրահներու ինչպէս նաեւ դրամատանց և վաճառականաց գրասենեակներու համար։ Կարասեաց հաստատուն կերպիւ պատրաստութեան համար չոր փայտեր կը գործածուին։ Ընկուզենիէ, վարդի փայտէ, ... և այլ տեսակ փայտերէ կիտռուածներ կը շինուին։ Վաճառատան մէջ նոյնպէս կը գտնուին ամէն տեսակ գորգեր, վարագոյրներ, մահճակալներ, մեծ հայելիներ և կախուորման յատուկ կերպասներ ու կարասիներ։

Յանձնարարեալ կարասիք կարճ միջոցի մէջ շինուելով կը յանձնուին։ 50

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,515,542
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐՒՈՅ 2,085,347

ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,581,000
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐՒՈՅ 967,900

69

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար վրենք ներկայացնել. նաև եթէ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած վնասնին 17,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մ Ա Ր Ի Թ Ա Յ Մ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց

PAPIER WLINSI

ՎԼԻՆՍԻ Թուղթին անգին յաջողութեան պատճառն այն է թէ մարմնոյն բորբոքումները դուրս քաշելու յատկութիւնն ունի։ Առաջնակարգ բժիշկներ կը յանձնարարեն զայն ընդդէմ կուրծքի տկարութեանց։ Հարբուխ, Պրոնշիդ, Կոկորդի ցաւ, Յօդացաւ։ Իւր գործածութիւն շատ պարզ և դիւրին է։ Կը բաւէ միայն անգամ մը մարմնոյն վրայ դնել։

J. Wislin & Cº 31, Rue de Seine Paris

Կը գտնուի ամէն դեղատանց մէջ։ Պահանջել ՎԼԻՆՍԻ անունը։

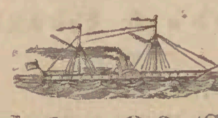

ՔԻՒՆԱՐՏ (CUNARD)

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ուր տեղը երկու անգամ կը ճամբէ Լիվըրբուլէ և Սէրէ-եւեն մեկնի

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ումպրիա	7718	Գալլիա	4841
Էդրուրիա	7718	Պոթնիա	4535
Սէրվիա	7391	Սամարիա	2574
Աւրանիա	7268	Մարաթոն	2403
Բաւոնիա	5587	Ալգերիա	2393
Ցեֆալոնիա	5517	Սարակոսա	2166
Կալլիա	4809	Թարիֆա	2246
Սիթիա	4557	Բալմիրա	2144
Ալեբբօ	2143	Թրինիտատ	1899
Քեմար	1876	Մորոքքօ	1855
Երպուրկ	1614		

Թրինիտատ շոգենաւը, նաւապետ Քինկ, Լիվըրբուլէն աստ կ'սպասուի յունվ. 10ին։ Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ գործակալ Thomas C. Joly

Թիւ 1, Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան, Ղալաթիա

910

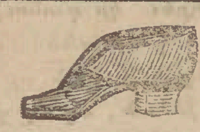

ՍԱԼԻՀ ՍՐՏԳԸ

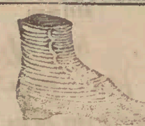

ՊՈԼԻՍ, ՍՈՒԼԹԱՆ ՊԱԶԱՐԻ, ՕԴԱՃՈՒԼԱՐ ՊԱՇԸ Թիւ 61

Արանց, կանանց և տղայոց համար ամէն կարգի գեղեցիկ ու դիմացկուն կօշիկներ կը պատրաստուին Ֆրանսական առաջնակարգ ապրանքներէ։ Այս խանութը դիմող յաճախորդք մեծապէս գոհ պիտի լինին մանաւանդ գներու աժանութենէն։ 2 Թիւէն 4 Թիւ կօշիկներու կարով պատրաստուածները հինգ ղրշ աւելի պիտի ըլլան փայտէ գամով պատրաստուածներէն։ 4 Թիւէն 6 Թիւի համար 5 ղրշի յաւելուած մը պիտի ըլլայ այդ տարբերութեան վրայ։

Ղրշ	տեսակ	Ղրշ	տեսակ
85	ամէն տեսակ կարով պօթին կալոշ	33	կնոջ մուճակ
52	սկարրին կարով	40	պալատական կալոշ
140	կալոշով մոյկ կարով	70	կնոջ համար պօթին կալոշ
65	պօթին կարով	45	16 Թիւէն մինչ 21 Թիւ պօթին կալոշ տղայոց համար
80	մէտ կալոշ գամով	150	Թէլաթին և ուղտի մորթէ մոյկ
140	ամէն տեսակ մոյկ		
160	փայլուն մորթէ մոյկ		

Տղայոց յատուկ կօշիկներու 21 Թիւէն վեր եղածներուն համար հինգ ղրշի յաւելուած մը պիտի ըլլայ։ Ցանկալէս յանձնարարուած կօշիկներու համար հարիւրին տասը յաւելում մը պիտի ըլլայ այս գնոյն վրայ։ 43 10—24

GUERISON Prompte et Certaine !

Affections des voies urinaires, Blennorrhagies, Catarrhe, Cystite, Néphrite suppurée, Mal de Bright, Coliques néphrétiques, Enthérite chronique.

CAPSULES DE SANTAL DE LACROIX

PHARMACIEN DE 1re CLASSE

LAURÉAT de la SOCIÉTÉ de PHARMACIE de Paris

Lauréat et Ex-Préparateur de l'Ecole supérieure de Paris

76, Rue du Château-d'Eau, 76

PARIS

DÉTAIL : DANS TOUTES LES PHARMACIES

Ընդհանուր մթերանոցն է ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ ԺՈԶԷՖ ՔԱՆԶՈՒՔԻ, Մեծ փողոց Բերայի, և ԴԵՂԱՐԱՆ Ս. ՄԵՐՀԱՄԷԹՃԵԱՆ, Պոլիս, Պահչէ-Գաբու, 18 — 46

ՀԱԶԻ ՇՆՉԱՐԴԵԼՈՒԹԵԱՆ, ՊՐՈՆՇԻԴԻ, ՀԱՐԲՈՒԽԻ, ՑՐՏԱՌՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՁԱՅՆԻ ՆԵՐԿԵՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀՆՉԱԿՈՂ և ԽՈՒԶԱԿՈՂԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ դէմ եթէ ապահով դարման մը գտնել կ'ուզէք, հաստատուած է որ այս բալզամը շատ բազմաթիւ նամակներով գոյութեան ներկայ գործածութիւններ լաւագոյն դարմանն է։

«Անգլիոյ Թագուհւոյն ՆԷԴԼԻ Թնդանօթակրին վրայ, ի Ռուֆ, ըՍկովտիա։

«Սիրելի պարոն, Ըստ որում կը ներուէր յաւէտ հաղէ մը որ դիւրերը կ'արգիլուր ինծ քնանալ և ցերեկը հանգիստ անցունել, Վ. Ս. Կոմս Թարթինէսեան ճնարուելից ինծ գործածել ձեր անզուգական բալասանէն անխոնջ հաւանիներով և կրնամ հաստատել ձեզ թէ առաջին գործածութենէն իսկ դգալի բարւոքում կրեցի, առանց իսկ պէտք ունենալու գործերս դադրեցնելու, և առաջին փոքր սրուակը բոլորովին բուժեց զիս։ Ըստ այսոր ազդեցութեան վրայ ունեցած մեծ վստահութեամբս կը յանձնարարեմ զայն այլոց։ (Ստր.) Վ. ԼԻՆՋԷՅ, Նէդլի Թնդանօթակրէն։»

Կը վաճառուի ամէն դեղատանց և արտօնեալ դեղերու վաճառականաց քով, շիշը 1 շիլին $1/_2$ բէնսի, 2 շիլին 3 բէնսի և 11 շիլինի։—Պատրաստեալ ձեռամբ ԹՈՄԱՍ ՓՈՈՒԷԼԻ, 4, Ալպիոն Բալէյս, Պլաքֆրիերս րոտ, Լոնտոն։

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ ներկայացուցիչն քով․ Մ. ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

64

Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վ. Ջիվոսա, պահականոցին քով, կայարան Թրամուէյեց, 95 և 67

ՆՈՒՊԻԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

Խիստ յարմար է ներկելու համար կօշիկներն որք առաջին անգամէն կը փայլին, առանց խոզանակելու պէտք ունենալու։ Այս փայլն, որ նշանաւոր պայծառութիւն մ'ունի, ամբողջ շաբաթ մը կը տևէ։ Կօշիկներն անթափանցելի կ'ըլլէ ջուրի և խոնաւութեան։ Տիղմը կամ ուրիշ աղտեղութիւններ դիւրաւ կը վերցուին թրջած լաթով մը, առանց փոխելու ներկին փայլը կամ գոյնը։

Այս ներկը կը յարմարի տղայոց և կանանց ամէն տեսակ կօշիկներու։ կարելի է գործածել զայն՝ նորոգելու համար ճամբորդութեան կաշեղէնները։

Գործածման եղանակ. Ներկելի տաւարկան ենամով սրբել, այնպէս որ հին ներկէն հետք չմնայ։ Այս փայլուն հեղուկէն քսել, կամ սպունգի տարով մը կամ վրձինով։ Թրջուած մաքերը յԹն լինին կը չորնայ։ Ջգուշանալ կեղծերէն։

Ընդհանուր կեդրոնատեղին է ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ. Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վ. Ջիվոսա, Պահականոցին քով, կայարան Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյեց, Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 67

EMULSION SCOTT

(ՍԳՈՏԻ ՕՇԱՐԱԿ)

ՄՈՐԻՒ ՁԿԱՆ ՕՒՆՏ ԻՒՂ

Իփոփոսֆիտ լաւ շուէ և սոտայով

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԳՈՏԻ և ՊՕՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մորիւ ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, հիբոֆոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ Թոքախտը

Կը բուժէ անարիւնութիւնը

Կը բուժէ խոլերը

Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները

Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը

Կը բուժէ մանկանց ճղաճութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն։

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Ներմուծողներ ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄՄԸՐ ԵՒ ՀԻՐՁԷԼ 81

ԼԱ ՌՈՒԱՆԷԶ

LA ROUENNAISE

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի 1837

Կեդրոնատեղի՝ 18, Սէն-Մառք փողոց, Բարիզ

Դրամագլուխ, 4,000,000, Վճարեալ վնասներն եւր 30,000,000

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել ի գրասենեակս ընդհանուր գործակալութեան, Ղալաթիա, Մահմուտիէ փողոց, Թիւ 2, Ճէրէմետի խան, Գամենտղի Պանդոյին դիմաց։

Ընդհանուր գործակալք բովանդակ Թուրքիոյ և Յունաստանի

ՍԻՄՈՆ ՔԱՅՍԵՐԼԵԱՆ և ԸՆԿ.

166

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՑ

Տօքթ'որ Ալլէրի ջերմային հիւանդութեանց այս դեղն՝ որ անխտան բաղդաբերութիւն մ'է զուտ բուսեղինաց, է դառնահամ և ազդու կազդուրիչ ամէն տեսակ Ֆիզիգական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան ճախճախուտ վայրերու ջերմոտ կլիմայից վատ ու տպական օդերէն, որուն օգտակարութիւնը և ապաքինիչ ստոյգ յատկութիւնը երաշխաւորեալ է նորա անհամար արդեանցը ստոյգ գիտութեամբն։

Այս Ֆիզիգական խանգարումներն յառաջ կուգան օդին մէջ լողացող Թունաւոր անհամբերելի նիւթոց միջոցաւ, որք Թոքերէն անցնելով կը մտնէն արեան մէջ, կը խանգարեն լեարդը, և յառաջ կը բերեն տեսակ տեսակ ջերմեր և տենդեր, և արեան Թունաւորումն, որոց աս անունները տրուած է. ջերմ և սարսուռ, Թագուն ջերմ, պարբերական ջերմ, ընդհատեալ ջերմ, մաղձային տենդ և հրատապ տենդեր։

Թունաւորեալ օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր մթնոլորտը ապականեալ և Թունաւորեալ է ճահիճներէ կամ ճախճախուտ վայրերէ բուրեալ ժահահոտ նիւթերով, կամ բաց աղբանոցներէ և ականներու ծակտիկներէն ելած Թունաւոր կազերով, զորս մարդիկ կը ծծեն շնչառութեամբ։

Ալլէրի ջերմի ու տենդից դեղն կը ջնջէ այդ Թունաւոր նիւթոց կամ կազերու ազդեցութիւնը և դուրս կը վանէ զայն մարմնոյն մէջէն, որոյ գործածութիւնն ստուգապէս անվտանգ և անվնաս է և օգուտն ստոյգ, միայն թէ տրուած հրահանգից համեմատ գործածուի։ Կը ծախուի Մինասեան և ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան բէջ ի Ղալաթիա Կոսսանդ նուպոլոյ։ 168

L'ԱՎԸՆԻՌ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ — L'AVENIR DES FAMILLES

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՍՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՑ

ԿԸ ԳՈՐԾԷ

ԸՆԴ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ԳԱՂՂԻՈՅ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Է ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

61, ՌԷՊԻՒՊԼԻՔ ՓՈՂՈՑ, ԼԻՈՆ 61 (ՖՐԱՆՍԱ)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՔ 80,000,000 Ֆրանք — ՄԻՆՉԵՒ ՑԱՅՍՕՐ ԵՂԱԾ ՎՃԱՐՄՈՒՆՔ 1,500,000 Ֆրանք

L'ԱՎԸՆԻՐ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ, որ հաստատուած է նպաստելու համար փոքր խնայողութեանց, արագ զարգացում մ'ունեցած է։ Իւր նպատակն է որոշեալ պայմանաժամի մէջ վերակազմել դրամագլուխ։

Ընկերութեան գործառնութիւնք բազմազան են, ինչպէս շարժական արժէից և փոխ տրուած դրամագլխոց ապահովագրութիւն, կորուսեալ դրամագլխոյ մը վերակազմութիւն, Երաշխաւորութիւնք և Գլխավճարք փոխառութեանց և ճարտարարուեստից և վաճառականութեան մէջ գործածուած դրամագլխոց, մանկանց համար օժիտք, հանգստեան սնուցիչ ծերութեան համար, ցկեանս եկամուտներու կազմութիւն, ի մի բան այն ամէն գործառնութիւնք որոց նպատակն է խնայողութիւն։ Ընկերութեան Պոլսոյ գործակալութիւնն սկսած է 1881 Յունուար 1 էն։

Տեղեկութեանց և բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Պեպրոս Էֆէնտի Անպարճեան, գործակալ Ընկերութեան ի Կ. Պոլիս, Թաշ խան, Թիւ 40 Պահչէ Գաբու, Պոլիս։ 42

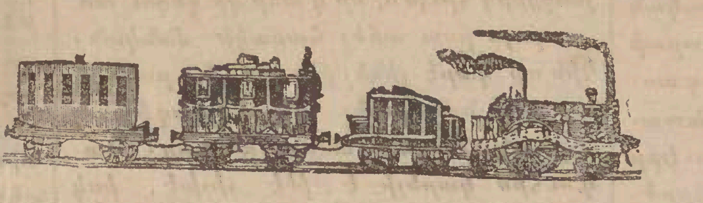

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷ

Սկսեալ ի 3 Հոկտեմբեր (Ն. Տ.) 1889, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՅ

	6	8	10	52	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44				
	Առաւօտ											Իրիկուն													
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս	6 30	7 —	7 30	7 50	8 30	9 —	9 30	10 —	10 30	11 30	12 ...	1 30	2 ...	2 30	3 ...	4 —	4 30	5 ...	5 30	6 —	6 30	...	...	...	...
Գում-գաբու	6 39	7 9	7 39	8 8	8 39	9 9	9 39	10 9	10 39	11 39	12 13	1 39	2 8	2 39	3 9	4 9	4 39	5 9	5 39	6 9	6 39	...	...	...	...
Եէնի-գաբու	6 43	7 13	7 43	...	8 43	9 13	9 3	10 13	10 43	11 43	12 17	1 43	2 12	2 43	3 13	4 13	4 43	5 13	5 43	6 13	6 43	...	...	...	...
Տաւշան փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Սամաթիա	6 49	7 19	7 48	...	8 49	9 18	9 49	10 19	10 49	11 48	12 22	1 49	2 17	2 49	3 18	4 19	4 49	5 19	5 49	6 19	6 49	...	...	...	...
Եէտի-գուլէ	6 54	7 23	8 1	8 22	8 54	9 21	9 53	10 23	10 53	11 54	12 25	1 54	2 20	2 53	3 22	4 24	4 54	5 23	5 55	6 25	6 55	...	...	...	...
Մագրիգիւղ	7 9	7 34	8 12	8 39	9 6	...	10 4	10 34	11 6	12 6	— ...	2 6	...	3 4	3 36	4 34	5 6	5 34	6 8	6 36	7 6	...	...	...	...
Այ Ստեֆանօ	7 18	...	8 21	8 52	9 15	...	...	...	11 15	12 16	— ...	2 15	...	...	3 45	...	5 15	...	6 26	...	7 15	...	...	...	...
Քիւչիւք Չէք.	...	...	...	9 3	...	...	...	...	...	12 24	— ...	...	...	...	...	...	...	...	6 34	...	...	...	...	...	...

ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՅ

	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	51	43				
	Առաւօտ										Իրիկուն														
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք Չէք.	...	6 50	...	...	...	...	...	...	...	...	...	1 20	...	...	...	...	...	...	...	6 15	...	...	...	...	...
Այ Ստեֆանօ	6 30	7 —	...	8 —	8 30	...	9 30	...	...	11 26	...	1 30	...	2 30	...	4 ...	...	5 30	...	6 27	...	...	...	...	...
Մագրիգիւղ	6 40	7 10	7 40	8 11	8 40	...	9 40	10 10	10 40	11 37	...	1 40	...	2 40	3 10	4 10	4 40	5 40	6 10	6 42	7 5	...	...	...	...
Եէտի-գուլէ	6 52	7 22	7 51	8 23	8 52	9 26	9 54	10 24	10 52	11 51	1 25	1 53	2 25	2 54	3 21	4 23	4 53	5 54	6 24	7 —	7 16	...	...	...	...
Սամաթիա	6 56	7 26	...	8 26	8 56	9 29	9 58	10 28	10 56	11 55	1 28	1 57	2 28	2 58	3 25	4 27	4 57	5 58	6 28	...	...	...	...	...	...
Տաւշան փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Եէնի-գաբու	7 2	7 32	...	8 32	9 2	9 34	10 4	10 34	11 2	12 1	1 34	2 3	2 34	3 4	3 31	4 33	5 3	6 4	6 34	...	...	...	...	...	...
Գում-գաբու	7 8	7 38	7 59	8 38	9 8	9 38	10 8	10 38	11 7	12 8	1 38	2 7	2 38	3 8	3 35	4 38	5 8	6 8	6 38	7 11	7 27	...	...	...	...
Կ. Պոլիս	7 16	7 46	8 7	8 46	9 16	9 46	10 16	10 46	11 15	12 16	1 46	2 15	2 46	3 16	3 43	4 46	5 16	6 16	6 46	7 20	7 35	...	...	...	...

Փոքր ծրարներն անխտիր կ'ընդունուին ամէն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մագրիգիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջև բանող կառախմբոց մէջ միայն կ'ընդունուին. Թիւ... և 2 կառախումբերն ունին Ա. Բ. և Գ. կարգի վակոններ. միւս կառախումբերն ունին միայն Բ. և Գ. վակոններ։ 196

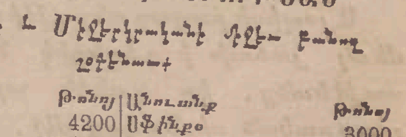

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվըրբուլէ և Մէյտէրրանէի միջև բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոբուս	4200	Սֆինքս	3000
Ֆէրօս	4000	Օսիրիս	3000
Օսմանլի	4000	Նէֆթիս	3000
Սեսոստրիս	3250	Բէրա	3000
Թիպս	3250	Լոդուս	800
Մակեդոնիա	3250	Օլինտոս	800
Մարիօթիս	3250	Սէսօլ	700

Սէսօսդրիս շոգենաւը, նաւապետ Պրաուն, ամսոյս 5/17ին Լիվըրբուլէն աստ կ'սպասուի։

Սֆինքս շոգենաւը, նաւապետ Քրուք, ամսոյս 13 25ին Լիվըրբուլէն աստ կ'սպասուի։

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ. Ուիթօլ խան

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

181 — 31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ

ՔԱՈՒՉՈՒԷ ՄՈՒՃԱԿ

(ԼԱՍԴԻՔ)

ՀԱՆՐԱՃԱՆՕԹ ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ՌԻՊԸՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

NORTH BRITISH RUBBER Cº EDINBURGH — TRADE MARK

Մեր յաճախորդներու փափաքանաց համաձայն, մեր այս տարուան քաուչուէ մուճակներն, որք իրենց վրայ եբրեւ նշան կշիռ մը կը կրեն, խիստ ճաշակաւոր, նուրբ և հաստատուն շինուած են նորագոյն ձևերով։

Պոլսոյ հրապարակին վրայ երկար ատենէ ի վեր ճանչցուած է թէ մեր քաուչուէ մուճակները կը գերազանցեն քան տարիէ ի վեր գործածուած բոլոր մուճակները։

Մեր մուճակներու ներքին կողմը կշիռ մը և արտաքին կողմն ալ առիւծ մը պատկերը դրոշմուած է եբրեւ նշան։ Կը վաճառուին ի Պոլիս Սուլթան Համամ ազրիւրի մօտ Սեպուհ աղա Տէմիրճեանի Թիւ 47 և 49 խանութն և բոլոր քաուչուէ մուճակ վաճառողներու քով։ Կեդրոնատեղին է ի Պոլիս, Պահճէ Գաբու, Գոճաման Օղլու խան, Ճարճի Կիտրոյի Թիւ 13 մթերանոցը 837